

Tuuli Pakkanen, Katja Raatikainen ja Maija Mussaari

Yksityisten suojelualueiden perinnebiotooppien pinta-alaselvitys 2013

Tuuli Pakkanen
Metsähallitus, Luontopalvelut ohjausyksiköt
Kärsämäentie 8, 20300 Turku
tuuli.pakkanen(at)metsa.fi

Katja Raatikainen
Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
PL 94, 01301 Vantaa
katja.raatikainen(at)metsa.fi
Puh. 040 3540 512

Maija Mussaari
Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut
Kärsämäentie 8, 20300 Turku
maiya.mussaari(at)metsa.fi

Översättning: Pimma Åhman.

Kansikuva: Edustavaa niittyverkostoa Rekijoella. Kuva: Katja Raatikainen / Metsähallitus.

© Metsähallitus, Vantaa 2015

ISSN-L 1235-6549
ISSN (verkkajulkaisu) 1799-537X
ISBN 978-952-295-107-6 (pdf)

Tuuli Pakkanen, Katja Raatikainen ja Maija Mussaari

Yksityisten suojelualueiden perinnebiotooppien pinta-alaselvitys 2013

METSÄHALLITUS

KUVAILULEHTI

JULKAISUJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	23.3.2015
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	
SUOJELUALUEITYYPPI/ SUOJELUOHJELMA			
ALUEEN NIMI			
NATURA 2000 -ALUEEN NIMI JA KOODI			
ALUEYKSIKKÖ	Etelä-Suomen luontopalvelut		
TEKIJÄ(T)	Tuuli Pakkanen, Katja Raatikainen & Maija Mussaari		
JULKAISUN NIMI	Yksityisten suojelualueiden perinnebiotooppien pinta-alaselvitys 2013		
TIIVISTELMÄ	<p>Yksityisiä suojelualueita (YSA) on 2/2013 tilanteen mukaan 259 805 ha (10 253 kpl). YSA-alueiden hoitovastuuta ollaan siirtämässä kokonaan Metsähallituksen luontopalveluille, aiemman ELY-keskusten kanssa jaetun vastuun sijasta. Muutoksen yhteydessä on arvioitava inventointeihin ja hoitoon tarvittavat resurssit sekä määritettävä hoidon kokonaistavoitteet.</p> <p>Suojelualueiden perinnebiotooppien hoitopinta-alaa on tarpeen kasvattaa nykyisestä, jotta maamme pystyy turvaamaan perinnebiotooppien uhanalaiset luontotyypit ja lajiston mm. EU:n edellyttämällä tavalla. Hoitamattomia kohteita on saatava hoidon piiriin ja monilla arvokkailta kohteilla hoidon aloittamisella on kiire. Lisäksi hoitoa on tarpeen tehostaa ja laatua parantaa monella hoidon piirissä jo olevalla kohteella. Perinnebiotooppien suojelutason parantaminen sitoo resursseja suunnitteluun, hoitoon ja seurantaan. Lähtökohtana resurssitarpeen määrittämiselle on parhaaseen nykytietoon perustava arvio hoitoa tarvitsevien kohteiden määrästä ja sijainnista. YSA-alueiden perinnebiotooppien kokonaismäärästä ei ole ollut käytettävissä ajantasaista koottua tietoa. Tietoa ei myöskään ole ollut hoidettujen kohteiden määrästä eikä kulttuuriperintö- tai maisema-alueiden sijoittumisesta YSA-kohteille.</p> <p>Selvityksen perusteella YSA-alueilla on aiempaa arvioitua suurempi potentiaali perinnebiotooppien suotuisan suojelutason parantamisessa. Niille sijoittuu merkittävä osa maamme arvokkaimista perinnebiotooppikohteista ja määrä on aiemmin arvioitua suurempi. Eri aineistoja yhdistelemällä muodostettiin YSA-perinnemaisemien paikkatietoaineisto (YSA_Pem), jonka perusteella perinnemaisemakohteiden kokonaisalaksi arvioitiin yli 12 000 ha. Luku sisältää epävarmoja, tarkastusta vaativia kohteita. Hankkeessa tuotettu geometria-aineisto (YSA_Pem) tullaan siirtämään SAKTI-järjestelmään. YSA-alueista 14 %:lla arvioidaan olevan perinnemaisemakohde. Hoidossa on vain noin puolet kokonaisalasta. Hoitoa vailla olevien kohteiden kartoittaminen, priorisointi ja hoitoon saattaminen ovat suuri haaste YSA-alueiden hoidosta jatkossa vastaavalle Metsähallituksen luontopalveluille. Työssä korostuu mm. hoidon rahoittamiseen käytetyn maatalouden erityisympäristötuen, vapaaehtoistyön sekä erilaisten hankkeiden tehokkaampi käyttö kohteiden hoidossa.</p> <p>Pinta-alaselvitys pohjustaa myöhemmin toteutettavaa suojelualueiden perinnebiotooppien hoito-ohjelmahanketta, jossa määritetään tarkemmin hoidon tavoitteita sekä priorisoidaan suunnittelu- ja hoitokohteita. Hoito-ohjelma tuottaa tarkennettua tietoa resurssitarpeista. Hoito-ohjelma on tarkoitus toteuttaa vuosina 2014–2015. Osana suojelualueiden perinnebiotooppien hoito-ohjelmahanketta toteutettiin myös valtion maiden perinnebiotooppien pinta-alaselvitys 2014. Sen jälkeen kohteet ja paikkatietoaineisto on läpikäytävä alueilla. Hoito-ohjelmatyöhön sisältyy yleisten hoidon periaatteiden ja tavoitteiden määrittely suojelualueilla valtakunnallisesti, alueellisesti ja luontotyypikohtaisesti.</p>		
AVAINSANAT	perinnebiotooppi, perinnemaisema, yksityinen suojelualue, YSA, valtakunnallinen perinnemaisemainventointi, erityistuki, hoito-ohjelma, luonnonhoito, maisemanhoito		
MUUT TIEDOT	Samanaikaisesti julkaistiin vastaava selvitys valtion maiden perinnebiotooppien pinta-aloista (Sarja A 216)		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 215		
ISSN-L	1235-6549	ISBN (PDF)	978-952-295-107-6
ISSN (VERKKOJULKAISU)	1799-537X		
SIVUMÄÄRÄ	60 s.	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	
JAKAJA	Metsähallitus, luontopalvelut	HINTA	

PRESENTATIONSBLAD

UTGIVARE	Forststyrelsen	UTGIVNINGSDATUM	23.3.2015
UPPDRAGSGIVARE	Forststyrelsen	DATUM FÖR GODKÄNNANDE	
SEKRETESSGRAD	Offentlig	DIARIENUMMER	
TYP AV SKYDDSSOMRÅDE/ SKYDDSPROGRAM			
OMRÅDETS NAMN			
NATURA 2000-OMRÅDETS NAMN OCH KOD			
REGIONAL ENHET			
FÖRFATTARE	Tuuli Pakkanen, Katja Raatikainen och Maija Mussaari		
PUBLIKATION	Utredning om arealen för vårdbiotoper i privata naturskyddsområden 2013		
SAMMANDRAG	<p>Enligt läget 2/2013 finns det 259 805 ha (10 253 st.) privata naturskyddsområden (YSA) i Finland. Ansvaret för vården av dessa YSA-områden håller på att övergå i sin helhet till Forststyrelsens naturtjänster, tidigare delades ansvaret med NTM-centralerna. I samband med denna förändring bör man göra en värdering av de nödvändiga resurserna för inventering och vård samt fastställa helhetsmålen för vården.</p> <p>Arealen för vårdbiotoper i naturskyddsområden bör ökas för att Finland ska kunna trygga vårdbiotopernas hotade naturtyper och arter bl.a. på det sätt som EU förutsätter. Fler oskötta objekt borde bli föremål för vård, och i många värdefulla objekt är det viktigt att skötseln inleds snabbt. Dessutom bör man effektivisera skötseln och förbättra kvaliteten i många av de objekt som redan vårdas. Att förbättra skyddsnivån för vårdbiotoper kräver resurser för planering, vård och uppföljning. Utgångspunkten för bestämmandet av resursbehovet är en bedömning av mängden objekt som kräver vård och objektens placering, och bedömningen ska grunda sig på aktuella uppgifter. Hittills har det inte funnits uppdaterad samlad information om det totala antalet vårdbiotoper i YSA-områdena. Det har inte heller funnits uppgifter om mängden vårdade vårdbiotoper eller om kulturarvs- och landskapsområdena inom YSA-områdena.</p> <p>Utredningen visar att YSA-områdena har en större potential med tanke på förbättrandet av vårdbiotopernas gynnsamma skyddsnivå än vad man trott. Inom YSA-områdena ligger en betydande del av vårt lands mest värdefulla vårdbiotopobjekt och antalet är större än vad man tidigare uppskattat. Genom att slå samman olika material bildades geografiskt informationsmaterial (YSA_Pem) för vårdbiotoperna i privata naturskyddsområden, och utgående från detta material uppskattades vårdbiotopobjektens totala areal vara över 12 000 ha. I denna siffra ingår osäkra objekt som ännu bör kontrolleras. Det geometriska materialet (YSA_Pem) som togs fram i denna utredning kommer att överföras till SAKTI-systemet. I 14 % av YSA-områdena finns det ett vårdbiotopobjekt. Endast hälften av den totala arealen vårdas. Det är en stor utmaning för Forststyrelsens naturtjänster, som i fortsättningen ansvarar för vården av YSA-områdena, att kartlägga, bestämma prioriteringsordningen för och påbörja skötseln av de objekt som ännu inte vårdas. I detta arbete framhävs betydelsen av bl.a. effektivare användning av miljöspecialstöd för jordbruket för finansiering av vården, frivilligarbete och olika slags projekt.</p> <p>Utredningen av arealen kommer att tjäna som underlag för ett projekt för vårdprogram för vårdbiotoper i naturskyddsområden, som genomförs senare. Inom projektet kommer man att noggrannare fastställa målen för vården och bestämma om prioriteringen av planerings- och vårdobjekten. Utgående från vårdprogrammet får man sedan noggrannare information om resursbehovet. Vårdprogrammet genomförs åren 2014–2015. Inom ramen för vårdprogrammet för vårdbiotoper i naturskyddsområden gjordes 2014 också en utredning om arealen för vårdbiotoper på statens marker. Efter det går man igenom objekten och den geografiska informationen områdesvis. I arbetet med vårdprogrammet ingår fastställande av de allmänna principerna för vården och målen för naturskyddsområdena på nationellt och regionalt plan samt naturtypsvis.</p>		
NYCKELORD	vårdbiotop, privat naturskyddsområde, YSA, riksomfattande vårdbiotopinventering, specialstöd, vårdprogram, naturvård, landskapsvård		
ÖVRIGA UPPGIFTER	Samtidigt publicerades en motsvarande utredning om arealen för vårdbiotoper på statens marker (Serie A 216)		
SERIENS NAMN OCH NUMMER	Forststyrelsens naturskyddspublikationer. Serie A 215		
ISSN-L	1235-6549	ISBN (PDF)	978-952-295-107-6
ISSN (ONLINE)	1799-537X		
SIDANTAL	60 s.	SPRÅK	finska
FÖRLAG	Forststyrelsen	TRYCKERI	
DISTRIBUTION	Forststyrelsen, naturtjänster	PRIS	

Sisällys

1 JOHDANTO.....	7
2 HANKKEEN TAUSTA JA TAVOITTEET	8
3 HANKKEEN TOTEUTUS	10
4 TULOKSET	12
4.1 Perinnemaisemien kokonaismäärä ja pinta-ala.....	12
4.2 Perinnemaisemainventoinnin tilanne.....	16
4.3 Perinnebiotoopit YSAGIS-tietokannassa	18
4.4 Lisäalueita Eliölajit-järjestelmän avulla	20
4.5 Perinnemaisemien hoito	20
4.6 Maisema-alueet ja Museoviraston aineistot	24
4.7 Natura 2000 -verkoston alueet.....	24
4.8 Ramsar-alueet.....	25
4.9 Luontotyyppi-inventoinnin tilanne	25
5 TUOTETUT PAIKKATIETOAINIESTOT.....	27
5.1 YSA-alueiden perinnemaisemakohteet (YSA_Pem).....	27
5.1.1 Uusien perinnemaisemakohteiden muodostaminen	27
5.2 YSA-työohjelmien aineisto	28
5.3 Erityistukiaineisto.....	28
5.4 Perinnemaisema-aineisto (VPI).....	28
5.5 Virhelähteitä	28
5.5.1 Aineistojen tuottamisessa syntyneet virheet ja epävarmuudet	28
5.5.2 Erityistukiaineistosta johtuvat virheet	29
5.5.3 Työohjelmista tulevat virheet	29
5.5.4 Eliölajit-aineiston epävarmuudet	29
6 TIEDON HALLINTA JA PÄIVITYS	30
6.1 Perinnemaisematiedot jatkossa SAKTI-järjestelmään	30
6.2 YSA-työohjelmien ja Eliölajit-järjestelmän aineistot.....	31
7 RESURSSITARVE	32
7.1 Perinnemaisemainventoinnit	32
7.2 Uusien hoitokohteiden suunnittelu ja toteutus.....	32
7.3 Lti-Päivitystarpeet	34
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
LÄHTEET	38
LIITTEET	
Liite 1 Käytetyt aineistot	39
Liite 2 Inventoidut perinnemaisemat.....	44
Liite 3 Perinnebiotooppien tallennustilanne YSAGIS-järjestelmässä.....	45
Liite 4 Eliölajit-järjestelmän perinnebiotooppilajisto (mukaan lukien perinnebiotooppia elinympäristönä käyttävä muu lajisto).....	50
Liite 5 Maisema-alueet, merkittävät kulttuuriympäristöt (RKY) ja muinaisjäännökset	51
Liite 6 Natura 2000 -alueet.....	57
Liite 7 Ramsar-alueet	58
Liite 8 Luontotyyppi-inventoinnin tarve	59

1 Johdanto

Yksityisten suojelualueiden (YSA) pinta-alaselvitys pohjustaa tulevaa Suojelualueiden perinnebiotooppien hoito-ohjelmaa, joka tulee kattamaan suojelualueet koko Suomessa. Hoito-ohjelma on suunniteltu toteutettavaksi vuosina 2014–2015. Hoito-ohjelma tulee selvittämään suojelualueiden perinnebiotooppien hoidon kokonaisuutta ekologisen näkökulman lisäksi kulttuurihistoriallisesta ja taloudellisesta näkökulmasta. Se priorisoi kohteiden hoitoa laadullisesti ja alueellisesti, tuo esille keskeisimmät tutkimustavoitteet ja asettaa pinta-alalle minimitalvoitteen mm. perinnebiotooppityypeittäin. Hoito-ohjelman tavoitteena on asettaa suojelualueiden perinnemaisemien kunnostukselle ja hoidolle selkeä tavoite ja raamit luontotyyppien suotuisan suojelutason saavuttamiseksi sekä perinnebiotoopeilla elävän uhanalaisen lajiston elvyttämiseksi ja säilymiseksi pitkällä aikajänteellä.

Suojelualueiden perinnebiotooppien selvitystyön ja hoito-ohjelman tärkein tavoite löytyy kansainväliseltä tasolta. Suomi on sitoutunut luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseen vuoteen 2020 mennessä. Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito ovat erittäin keskeisessä asemassa monimuotoisuustavoitteen saavuttamisessa, sillä perinnebiotoopit ovat uhanalaisin, voimakkaimmin taantunut luontotyyppiryhmämme, jossa kaikki tyypit on luokiteltu uhanalaiseksi. Uhanalaisesta lajistosta 23 % elää ensisijaisesti perinnebiotoopeilla. Perinnebiotooppien luontotyyppien ja lajiston turvaaminen vaatii peruskunnostuksen lisäksi aina laidunnuksella tai niitolla toteutettavaa jatkuvaa hoitoa. Ilman hoidon tehostamista ei vuodelle 2020 asetettua monimuotoisuuden vähenemistavoitetta tulla saavuttamaan.

Yksityisten suojelualueiden hoito on monessa mielessä haasteellista ja suuritöistä kohteiden pienialaisuuden ja lupakäytäntöjen hitauden vuoksi. Lupakäytännöt vievät suunnittelu- ja hoitoprosessiin kuluva ajasta ison siivun. Kuitenkin juuri YSA-alueilla sijaitsee merkittävä osa arvokkaimmista perinnebiotoopeistamme. Kohteiden arvojen tiedostaminen, suunnittelu- ja hoitotarpeen sekä niiden kiireellisyyden arviointi yhdessä selkeiden määrä- ja laatuavoitteiden kanssa edistävät YSA-alueiden perinnebiotooppien tulevaisuutta. YSA-alueen ekologinen merkitys kulkee usein käsi kädessä sen pienialaisuuden kanssa. Pienialaisimpia perinnebiotoopejamme ovat kuivat ja tuoreet pienruohoniityt, kalkkivaikutteiset niityt, puusto- ja kasvilajistoltaan arvokkaat hakamaat, lehdesniityt sekä jalopuuta kasvavat laitumet. Nämä kaikki lukeutuvat hälyttävän uhanalaiseihin luontotyyppihin ja sisältävät uhanalaiselle lajistolle erityisen tärkeitä rakennepiirteitä.

Perinnemaisemaa ja -biotooppia käytetään usein toistensa synonyymeinä. Perinnemaisemalla tarkoitetaan tässä yhteydessä perinteisen karjatalouden muovaamaan kulttuurimaisemaa, jonka perinteisen käytön luomat luontotyypit, lajisto ja maiseman historialliset piirteet ovat säilyneet. Perinnemaisemia ovat esimerkiksi niityt ja hakamaat sekä niiden käyttöön liittyvät rakenteet ja rakennelmat. Perinnebiotoopit ovat perinnemaisemaan sisältyviä *luontotyyppejä*, esimerkiksi kuivat niityt, rantaniityt tai sekametsälaitumet. Perinnebiotoopeista puhutaan usein myös termillä perinneympäristöjen luontotyypit. Perinnemaisemakohde tarkoittaa tässä selvityksessä perinnebiotoopeiksi luettavien luontotyyppien, lajiston ja perinnemaisemaan liittyvien rakennusten ja rakenteiden muodostamaa kokonaisuutta, jolla on oma geometriarajaus.

2 Hankkeen tausta ja tavoitteet

Yksityisten suojelualueiden perinnebiotoopeista ei ole ollut käytettävissä koottua ajantasaista tietoa tai paikkatietoaineistoa. Kempainen & Lehtomaa (2009) arvioivat 1990-luvulla toteutetun valtakunnallisen perinnemaisemainventoinnin ja sitä seuranneiden maakunnallisten hoito-ohjelmien perusteella, että YSA-alueilla on yhteensä 1 000 ha (noin 140 kpl) perinnemaisemia. Raportin mukaan 2000-luvun puolivälissä hoidossa oli 760 ha, josta valtaosaa hoidettiin maatalouden erityisympäristötuella. Tämän arvion jälkeen YSA-alueita on perustettu huomattava määrä lisää mm. Natura-toteutuksen edetessä ja METSO-ohjelman kautta. Lisäksi luontotyyppiä koskeva tieto on tarkentunut ja oletuksena selvitystä aloitettaessa olikin, että YSA-alueiden perinnebiotooppien määrä on jonkin verran aiemmin arvioitua suurempi.

Yksityisten suojelualueiden hoidon tilanne ja tarpeet selvitettiin YSA-työohjelmien yhteydessä vuonna 2009 yhteistyössä Metsähallituksen luontopalveluiden ja ELY-keskusten kanssa. Työohjelmat eivät kuitenkaan onnistuneet selvittämään perinnebiotooppien määrää, tyyppiä eivätkä hoitotilannetta. YSA-työohjelmissa koottiin tiedot METSO-kelpoisista puustoisista alueista, mutta tuossa yhteydessä ei käyty läpi perinnebiotooppien kokonaistilannetta. Aiemmassa YSA-työohjelmatyössä jäi selvittämättä myös tieto siitä, millä YSA-alueilla perinnebiotooppeja hoidetaan maatalouden erityisympäristötuella. Osa YSA-alueiden perinnebiotoopeista on maanomistajien hoitamia tai maanomistajat ovat vuokranneet ne tukikelpoiselle viljelijälle. Oletus oli, että edelleen suurinta osaa hoidetaan maatalouden ympäristötuella.

Tämän selvityksen tavoitteena oli selkein luvuin ja niistä vedettävien johtopäätöksin määrittää perinnebiotooppien kokonaismäärä sekä arvioida inventointien, suunnittelun ja hoidon tarvetta vuoden 2020 tavoitetta silmällä pitäen. Tämän selvityksen tavoitteena oli haarukoida alustavasti myös umpeenkasvaneiden kohteiden määrää ja sijaintia tulevan hoito-ohjelman tarpeita silmällä pitäen ja hyvin kytkeytyneiden toimivien hoitokokonaisuuksien hahmottamiseksi. Ilman selkeää kuvaa YSA-alueiden nykytilasta niiden suunnitelmallinen hoito ja resurssien tehokas kohdentaminen on vaikeaa. Tämän lisäksi uhanalaisen lajiston ja luontotyyppien kannalta toimivan perinnemaisemaverkoston sekä kulttuurihistoriallisesti edustavan kokonaisuuden saavuttaminen on mahdotonta.

Hankkeen tavoitteena oli tuottaa aineistoja yhdistelemällä paikkatietoaineisto YSA-alueiden perinnemaisemakohteista. Aineisto tullaan siirtämään ympäristöhallinnossa käyttöön otettavaan SAKTI-järjestelmään. SAKTI:in tulee erillinen perinnebiotooppikohde-taso, jolle tullaan viemään perinnemaisemakohteita koskeva tietoaineisto. Vaikka hankkeessa tuotettava aineisto sisältää myös tarkastusta vaativia kohteita, joiden rajaukset on tarkennettava ja korjattava SAKTI:in myöhemmin, saadaan näin kuitenkin käytettävissä olevan tiedon perusteella mahdollisimman ajantasaiset kohderajaukset YSA-alueiden perinnemaisemakohteista.

Puutteellisten luonto- ja hoitotietojen lisäksi YSA-alueilta on tähän mennessä puutteellisesti tunnettu myös kulttuuriperintökohteiden määrä ja sijainti. Hankkeessa koottiin tiedot muinaisjäännöksistä sekä rakennettuihin kulttuuriympäristörajauksiin (RKY) ja maisema-alueisiin liittyvistä YSA-alueista. Lisäksi selvitettiin muinaisjäännösten hoitoa erityisympäristötuella.

Hanke oli esiselvitys suojelualueiden perinnebiotooppien hoito-ohjelmalle ja tarkemmalle hoitoa tarvitsevien perinnebiotooppien ja kulttuuriperintökohteiden priorisoinnille suojelualueilla. Tuotetun tiedon avulla voidaan nostaa esiin arvioita YSA-alueiden hoidon resurssitarpeista ja käyttää tietoa tarkempaan hoidon ja käytön suunnitteluun sekä tiedonkeruun kohdentamiseen. Sen avulla päästään tarkastelemaan myös perinnebiotooppien alueellista esiintymistä ja jatkotyössä myös kytkeytyneisyyttä.

Tämän hankkeen päätavoitteet olivat:

1. selvittää YSA-alueilla sijaitsevien perinnebiotooppien määrä ja sijainti
2. tuottaa tieto erityisympäristötuella hoidettavasta YSA-alueiden perinnebiotooppien pinta-alasta ja kohteiden sijainnista
3. tuottaa paikkatietoaineisto YSA-alueiden perinnemaisemakohteista
4. selvittää YSA-alueilla sijaitsevien muinaisjäännösten, rakennettuun kulttuuriympäristöön kuuluvien kohteiden sekä maisema-alueiden määrä ja sijainti
5. arvioida perinnebiotooppien hoidon ja perinnemaisemainventoinnin sekä niihin tarvittavien resurssien tarvetta.

3 Hankkeen toteutus

Hanke toteutettiin Metsähallituksen luontopalveluissa 4 kuukauden työnä 11/2012–8/2013. Paikkatietoanalyysit ja yhteenvedot teki Tuuli Pakkanen Etelä-Suomen luontopalveluista. Raportin tekstit tuottivat Katja Raatikainen Etelä-Suomen luontopalveluista, joka myös ohjasi hankkeen toteutusta, sekä Tuuli Pakkanen. Hankkeen suunnitteluun ja sisällön tuottoon osallistui myös suojelubiologi Maija Mussaari Etelä-Suomen luontopalveluista. Selvitystä kommentoivat vastaava suojelubiologi Päivi Virnes Pohjanmaan luontopalveluista, suojelubiologit Maaret Väänänen ja Mervi Niiranen Etelä-Suomen luontopalveluista ja kulttuuriperinnön erikoissuunnittelija Anu Vauramo Ohjausyksiköstä.

Selvityksessä käytettiin useita erillisiä paikkatietoaineistoja, joista koottiin yhteenvedotietoa maakunnittain ja joita yhdistelemällä tuotettiin YSA-perinnemaisemakohteiden paikkatietoaineisto (YSA_Pem). Käytetyt aineistot on esitelty liitteessä 1.

Hankkeessa käytettyjä paikkatieto-ohjelmistoja olivat ArcGis 10.0 sekä avoimen lähdekoodin ohjelmisto Quantum Gis 1.9.0. Pinta-ala-laskutoimituksissa hyödynnettiin myös MS Officeen Exceliä. Suurin osa aineistoista saatiin YKJ 2003-koordinaatistossa. Metsähallituksen omat aineistot ovat vielä toistaiseksi vanhemmassa YKJ 1996 -koordinaatistojärjestelmässä. Pinta-alojen laskutoimitukset tehtiin pääosin YKJ 2003:ssa, koska tärkeimmät aineistot saatiin ko. muodossa. Myös MH:n aineistot muunnettiin uudempaan YKJ 2003:een ennen niiden analysointia. Kaikki hankkeen tuottamat aineistot muunnetaan myöhemmin ETRS-TM35FIN-koordinaatistoon, joka tulee Metsähallituksessa käyttöön lähiaikoina. Koordinaatistomuunnokset aineistoille teki Jyrki Määttä Metsähallituksen Karttapalveluista.

Pinta-alalaskutoimitukset tehtiin poistamalla alueiden päällekkäisyydet, joita esiintyy erityisesti perinnemaisema-aineistossa, mutta myös muissa aineistoissa. Päällekkäisyydet poistettiin yhdistämällä alueet maakunnallisesti ja laskemalla pinta-alat tämän jälkeen. Hankkeessa käytetyistä paikkatietoaineistoista topologisesti ehjiä ovat SYKE:n YSA-suojelualueaineisto sekä MAVI:n erityistukiaineisto, joita käytettiin analyyseissä sellaisenaan. YSA-alueiden aineisto käsitti kaikki YSA-alueet riippumatta maanomistajasta. Siten myös valtion omistamat YSA-alueet ovat mukana.

Valtakunnallinen perinnemaisema-paikkatietoaineisto (Pem) koostettiin SYKE:n ja ELY-keskusten tuottamista useista erillisistä aineistoista. SYKE on parhaillaan työstämässä valtakunnallisista perinnemaisemainventoinnista ympäristöhallinnon järjestelmiin yhdistettyä ja tarkastettua paikkatietoaineistoa, joten aineiston korjaamisesta pinta-alaselvityshankkeen yhteydessä luovuttiin, koska se olisi vienyt suhteettoman paljon aikaa. Aineisto sisältää inventoitujen perinnemaisemien osalta paljon päällekkäisyyksiä sekä muita topologisia virheitä (mm. aineistossa olevia reikiä), jotka periytyvät hankkeessa tuotettuun uuteen perinnemaisema-aineistoon (YSA_Pem). Aineistosta lasketut pinta-alat on kuitenkin laskettu niin, etteivät päällekkäiset alueet ole tulleet lasketuksi useaan kertaan.

Metsähallituksen yksityisten suojelualueiden kuviotietoaineisto (YSAGIS) sisältää paljon erilaisia topologisia virheitä, mm. kuvioiden reunojen päällekkäisyyksiä ja reikiä kuvioiden välillä. Aineistoa muokataan parhaillaan Metsähallituksessa lähiaikoina SUTIGIS-järjestelmän korvaavaan SAKTI-järjestelmään sopivaksi. Aineistoa käytettiin tässä hankkeessa sellaisenaan ja siinä olevat topologiset virheet periytyvät hankkeessa tuotettuun uuteen perinnemaisema-aineistoon (YSA_Pem). Työohjelmien sitomisessa paikkatietoon käytettiin SYKE:n yksityisten suojelualueiden paikkatietoaineistoa. YSA-alueiden paikkatietoaineisto sisältää myös valtion hallinnassa olevat YSA-alueet.

SYKE:n Eliölajit-tietojärjestelmästä paikkatietoon siirrettiin eliölajit, joiden elinympäristöksi oli määritelty jokin perinnebiotooppityyppi, sekä perinnebiotooppien uhanalaisten kasvilajien esiintymät. Putkilokasveissa perinnebiotooppilaji on määritelty Juha Pykälän listauksen mukaan (Raatikainen 2009). Nämä lajiston indikoima mahdolliset lisäperinnemaisemat poimittiin analyysiin yksityisten suojelalueiden paikkatietokannasta laskemalla uhanalaispisteen ympärille 50 metrin esiintymävyöhyke (buffer). Erityisesti lajiaineiston kautta poimitut kohteet vaativat jatkossa kohdekohtaista tarkastelua, sillä mukana voi olla paljon kohteita, jotka eivät ole perinnebiotooppeja.

Aineistosta tuotettiin valtakunnallisia ja maakunnallisia yhteenvetotaulukoita sekä karttatarkasteluja. Tässä raportissa esitetään valtakunnalliset taulukkokoosteet ja karttatarkastelut.

4 Tulokset

YSA-alueiden pinta-ala on vuoden 12/2012 tilanteen mukaan lähes 260 000 ha, joka koostuu yli 10 200 erillisestä YSA-alueesta. Eniten YSA-alueita on kappalemääräisesti Uudellamaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla, pinta-alassa mitattuna Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Uudellamaalla (> 1 000 ha) (taulukko 1). Hankkeessa ei eroteltu valtion hallinnassa olevia ja muita yksityisiä suojelualueita, vaan koko YSA-alueiden paikkatietoaineisto on yhtenäisenä mukana tämän raportin yhteenvedoissa.

4.1 Perinnemaisemien kokonaisuus ja pinta-ala

Kun valtakunnallisen perinnemaisemainventoinnin, YSAGIS-tietokannan, erityistukikohteiden ja YSA-työohjelmien aineistot yhdistettiin ja mahdolliset aineistojen päällekkäisyydet eliminoitiin, arvioitiin perinnemaisemien kokonaisalaksi YSA-alueilla yhteensä noin 12 500 ha (taulukko 1). Perinnebiotooppeja sisältäviä YSA-kohteita on selvityksen perusteella 1 472 kpl, joka on yli 14 % kaikista YSA-kohteista. Kokonaisala on huomattavan paljon enemmän kuin mitä aiemman tiedon perusteella on arvioitu.

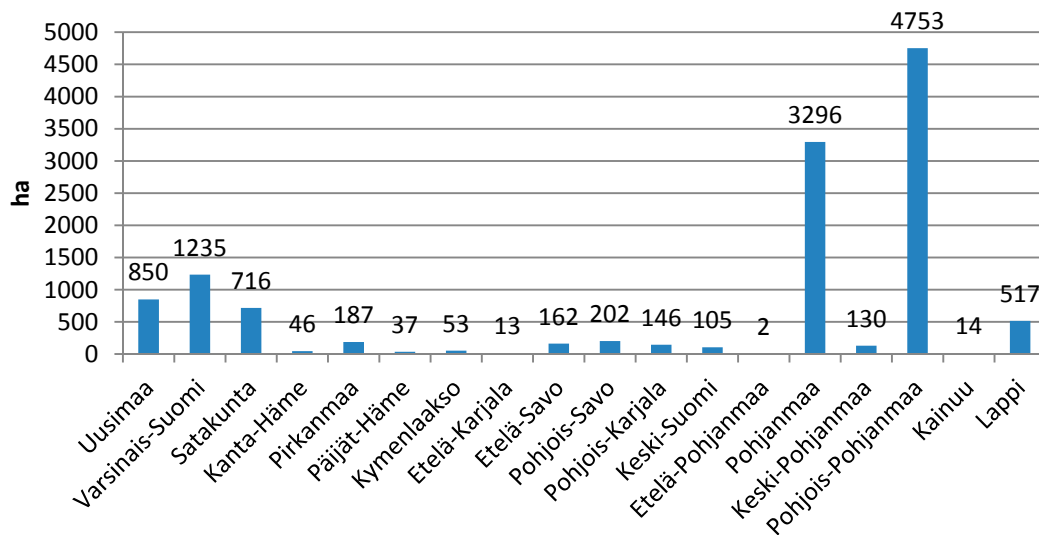
Kokonaisarviossa on mukana paljon inventoimattomia kohteita, joista osa täyttää perinnemaisemainventoinnin arvoluokituksen kriteerit (V, M, P), osa voidaan lukea luokkaan kunnostuskelpoiset (K). Kuitenkin osa aiemmin inventoimattomista ei täytä perinnemaiseman kriteerejä, ja siksi suurin osa on tarkastuksen vaativia kohteita. Vasta maastotarkastuksen jälkeen voidaan arvioida, onko kohde järkevää hoitaa perinnemaisemakohteena vai poistetaanko se lopullisesta paikkatietoaineistosta. Tällaisia poistettavia kohteita ovat esimerkiksi osa rantaniityistä, jotka ovat joko luontaisesti avoimena pysyviä tai sellaisia, joita ei ole mahdollista tai järkevää hoitaa perinnemaisemien hoidon kriteerein. Näitä ei saada eroon analyysissä nykyisen aineiston ja kasvillisuustyyppittelyn perusteella ja niiden läpikäynti vaatii kohdetarkastelun jatkotyössä. Kun tarkasteluun lisättiin Eliölajit-järjestelmään tallennetut perinnebiotooppilajiston esiintymäpaikkojen sekä elinympäristöjen havainnot edellä mainittujen kohteiden ulkopuolella, saatiin perinnebiotooppeja tai perinnebiotooppilajistoa käsittävien kohteiden määräksi 1 962 kpl. Tässä on mukana suuri joukko epävarmoja kohteita, sillä Eliölajit-järjestelmään tallennettua lajia on voitu tavata myös muusta elinympäristöstä.

Pinta-alassa mitattuna YSA-alueilla sijaitsevia perinnemaisemia on eniten Pohjois-Pohjanmaalla (yli 4 700 ha) ja Pohjanmaalla (3 300 ha). Seuraavana tulee Varsinais-Suomi (noin 1 400 ha) (kuvat 1 ja 2). Pohjanmaan pinta-aloja kasvattavat laajat merenrantaniityt sekä hyvä inventointitilanne. Kappalemääräisesti tarkasteltuna (sis. YSA-työohjelmat, pois lukien Eliölajit-järjestelmän indikoimat kohteet) eniten kohteita on Pohjois-Pohjanmaalla (308 kpl), Varsinais-Suomessa (262 kpl) ja Pohjanmaalla (220 kpl). Vähiten kohteita näyttää kokonaisaineiston perusteella olevan Etelä-Pohjanmaalla (4 kpl, 2 ha), Kainuussa (11 kpl, 16 ha) ja Etelä-Karjalassa (12 kpl, 13 ha).

Lapissa ja Pohjanmaalla kohteet ovat keskimääräisesti suurimpia (yli 10 ha). Pinta-alaltaan suurimmat kohteet sijaitsevat Pohjanmaalla (Bjäröbyn saaristo, 810 ha) ja Pohjois-Pohjanmaalla (Liminganlahden luonnonsuojelualue, Lumijoki, 536 ha). Pienialaisimmat kohteet löytyvät Etelä-Pohjanmaalta, jossa suurinkin kohde on vain 1,3 ha, Kainuusta 3,7 ha ja Etelä-Karjalassa 5,0 ha. Etelä-Pohjanmaalla, Etelä-Karjalassa ja Kanta-Hämeessä kohteiden keskikoko jää alle 1,5 ha:n.

Aineiston tekotavasta (esim. kun YSAGIS-kuvioaineistolla leikattiin YSA-alueita) johtuen pieniä kohteita on aineistossa runsaasti ja vain alle 0,2 aarin kohteet karsittiin tässä vaiheessa pois. Osa näistä pienistä kohteista on sellaisia, joita ei ole järkevää hoitaa perinnemaisemakohteena, ja niiden osalta onkin jatkotyössä tarpeen tehdä alueelliset tarkastukset. Pienillä kohteilla on vaikutusta arvioitujen perinnemaisemien kappalemääriin, mutta pinta-alaan niiden vaikutus on vähäisempi.

YSA_Pem maakunnittain

Kuva 1. Arvio yksityisten suojelualueiden perinnemaisemakohteiden pinta-alasta maakunnittain.

Taulukko 1. Perinnemaisemien arvioitu kokonaismäärä yksityisillä suojelualueilla.

Maakunta	YSA, alueet ¹		YSA-alueille sijoittuvat inv.perinnemaisemat, VPI ²		VPI + YSAGIS-aineiston perinnemaisemat (ha) ³	YSA_Pem ⁴		Työohjelmista tulevat lisäpemit (ha) ⁵	Yhteensä ilman Eliölajit-aineistoa ⁶		Eliölajit -aineiston indikoimat lisäpemit-alueet (kpl) ⁷	Kaikki yhteensä (kpl) ⁸
	Kpl	Ha	Kpl	Ha		Kpl	Ha		Kpl	Ha		
Uusimaa	1 021	31 171,3	41	194,3	587,4	164	850,1	57,7	167	907,8	56	223
Varsinais-Suomi	846	10 979,1	157	934,3	1 036,9	238	1 235,3	204,2	262	1 439,5	39	301
Satakunta	415	8 589,2	66	410,1	545,2	108	716,1	28,8	111	744,9	6	117
Kanta-Häme	493	3 177,8	13	9,6	29,5	35	45,6	13,1	47	58,7	48	95
Pirkanmaa	753	7 023,3	26	84,0	147,4	73	186,7	27,8	74	214,5	22	96
Päijät-Häme	502	3 584,1	8	15,6	34,1	20	36,8	8,0	23	44,8	12	35
Kymenlaakso	212	3 759,8	4	23,6	29,8	27	52,6	1,3	27	53,9	6	33
Etelä-Karjala	201	2 837,5			9,7	12	12,7	-	12	12,7	5	17
Etelä-Savo	660	12 893,2	9	52,6	85,2	33	161,7	1,7	34	163,4	-	34
Pohjois-Savo	791	13 390,2	15	29,9	60,0	74	201,7	-	74	201,7	23	97
Pohjois-Karjala	666	14 779,3	7	43,9	73,0	53	145,6	2,6	53	148,2	20	73
Keski-Suomi	886	8 193,4	17	63,1	86,7	41	105,4	50,6	44	156	36	80
Etelä-Pohjanmaa	111	1 763,5	4	1,9	1,9	4	2,1	-	4	2,1	29	33
Pohjanmaa	975	78 566,3	51	943,8	2 866,6	219	3 295,6	14,8	220	3 310,4	5	225
Keski-Pohjanmaa	148	7 426,0	3	35,3	123,9	16	129,9	3,2	16	133,1	3	19
Pohjois-Pohjanmaa	1 018	41 535,8	88	631,7	4 357,7	308	4 753,0	-	308	4 753	64	372
Kainuu	206	1 678,1	3	4,9	10,6	9	13,7	2,6	11	16,3	23	34
Lappi	349	8 457,5	26	316,5	437,1	40	517,0	29,6	51	546,6	27	78
	10 253	259 806	538	3 795	10 523	1 474	12 462	446	1 538	12 908	424	1 962

¹ YSA-luvuissa mukana myös määräaikaiset rauhoitukset (MRA), luontotyyppipäätökset (LTA) sekä erityissuojeltavan lajin rauhoitusrajaukset (ERA)

² mukana vain YSA-alueella sijaitseva osa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti inventoidusta perinnemaisemasta; kappalemäärä viittaa YSA-alueiden lukumäärään (ERA, LTA ja MRA mukaan lukien)

³ mukana vain suojelualueella sijaitseva osa YSAGIS-aineistosta (aineistossa erit. Pohjanmaan rannikolla myös tiedossa olevien YSA-alueiden ulkopuolista alaa, jota ei tässä huomioitu)

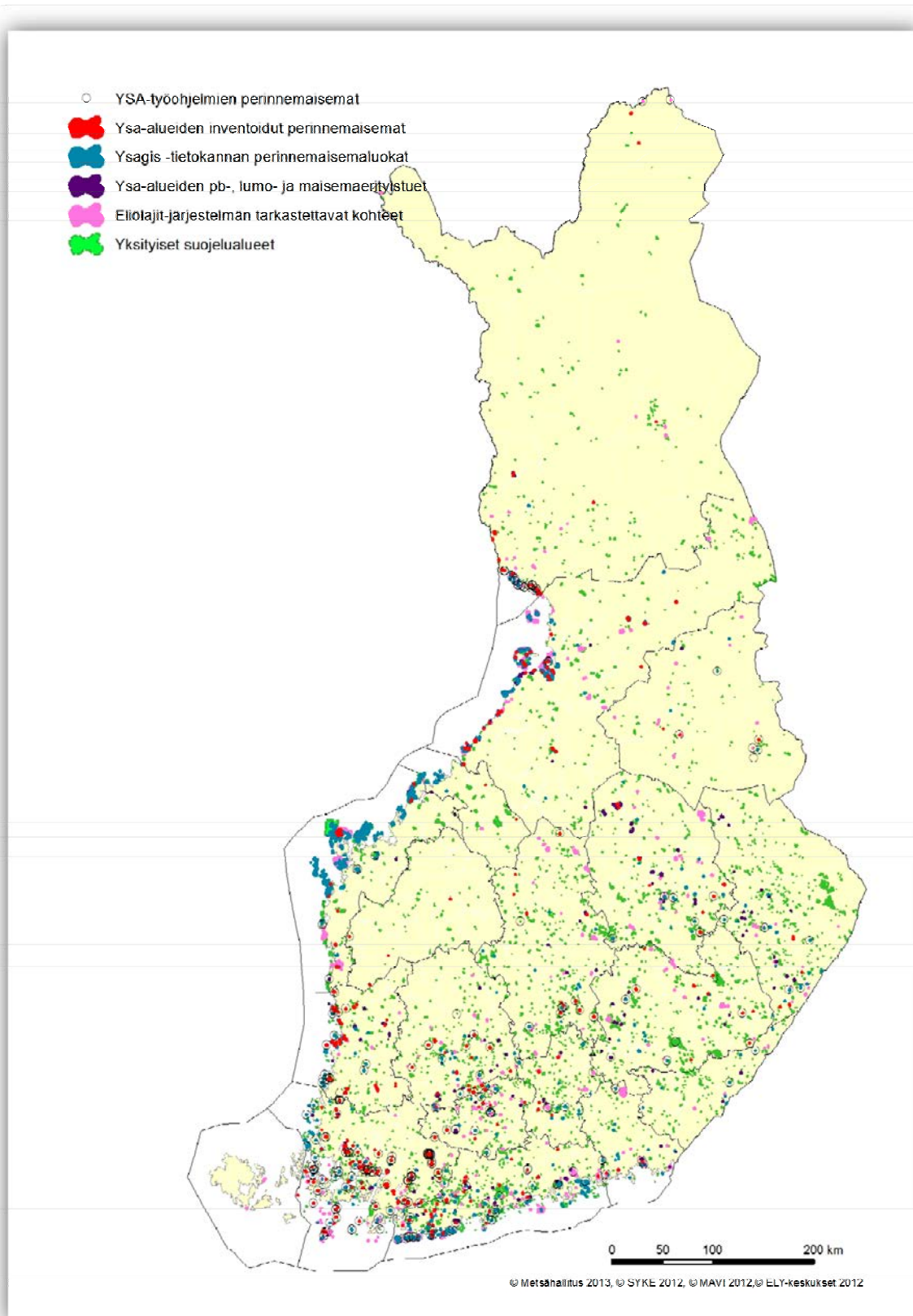
⁴ YSA_Pem-aineisto koostuu YSA-alueelle sijoittuvasta valtakunnallisten ja maakunnallisten perinnemaisemainventointien kohteista, YSAGIS-aineiston perinnebiotooppiluokista ja YSA-alueiden erityistukikohteista. Erityistukialueiden osalta mukana ovat sekä voimassa olevat että päättäneet perinnebiotoopin, luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskevat erityistukilohkot; aineistosta on poistettu kohteet, joiden pinta-ala on alle 0,2 aaria; kappalemäärä viittaa YSA-alueiden lukumäärään

⁵ YSA-työohjelmien perinnebiotooppipinta-alasta on vähennetty valtakunnallisen ja maakunnallisen perinnemaisemainventoinnin, YSAGIS-aineiston ja erityistuen yhteenlaskettu pinta-ala; lukuja ei laskettu yhteen paikkatiedosta tulevan pinta-alan kanssa - pinta-ala kertoo sen YSA-työohjelmassa merkityn pinta-alan, joka on lisänä edellä mainittuihin - pinta-alassa mukana työohjelmissa ilmoitettujen avoimen ja puustoisien perinnebiotooppien peruskunnostuksen ja jatkuvan hoidon yhteenlaskettu pinta-ala; (mikäli tämä ylittää ysa-alueen koon, on käytetty YSA-pinta-alaa*)

⁶ ilmoittaa YSA-alueilla olevan perinnemaisemahettaarimäärän, joka on perinnemaisemaa valtakunnallisen ja maakunnallisen inventoinnin, YSAGIS-aineiston, erityistukiaineiston ja työohjelmien perusteella

⁷ ilmoittaa YSA-alueiden kappalemäärän, joilla perinnemaisemaa valtakunnallisen ja maakunnallisen inventoinnin, YSAGIS-aineiston, erityistukiaineiston ja työohjelmien perusteella

⁸ luvuissa mukana ne Syke:n Eliölajit-tietojärjestelmässä olevan lajiston indikoimat alueet, joilla saattaa olla perinnemaisemaa ja jotka eivät ole päällekkäisiä inventoitujen perinnemaisemien, YSAGIS-aineiston, erityistukiaineiston tai työohjelmien perinnebiotooppikohteiden kanssa. YSA-alueiden kappale- ja hehtaarimäärä, joilla lajistoa esiintyy; lukua ei ole laskettu yhteen em. aineistojen pinta-alojen kanssa.

Kuva 2. Yksityisten suojelualueiden perinnemaisemat. Tasot selitteen mukaisessa järjestyksessä, niin että ylempi taso peittää alemman (reunaviivoja korostettu huomattavasti). © Metsähallitus 2015, © Suomen ympäristökeskus 2015, © ELY-keskukset 2015.

4.2 Perinnemaisemainventoinnin tilanne

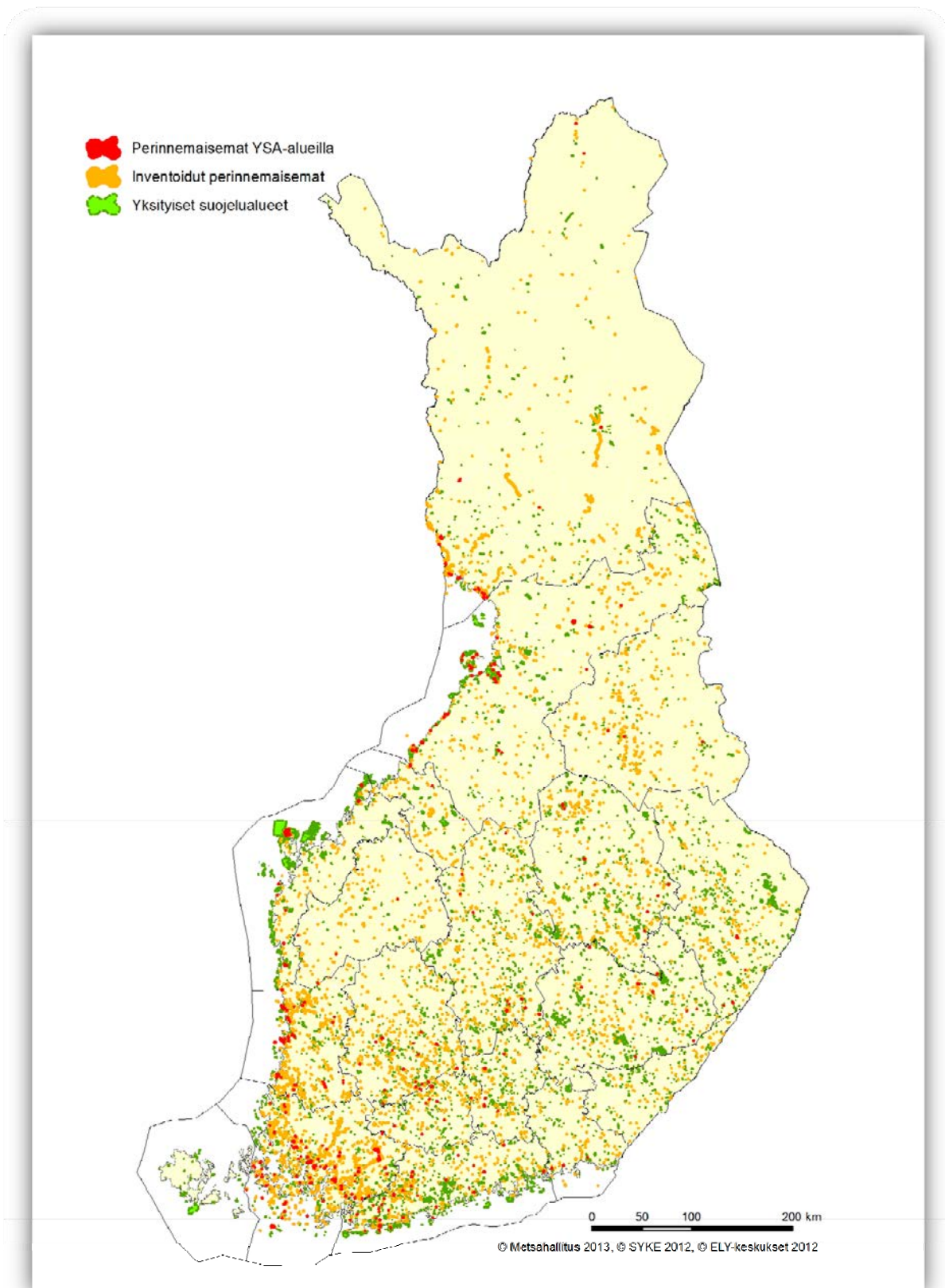
Valtakunnallisessa perinnemaisemainventoinnissa 1990-luvulla inventoituja perinnemaisemia sijaitsee yleisesti pinta-alassa mitattuna eniten Varsinais-Suomessa ja Lapissa. Varsinais-Suomen ja Lapin ELY-keskuksilta saaduissa inventoitujen perinnemaisemien paikkatieto-aineistoissa oli mukana jonkin verran lumosuunnittelun ja erityistukien mukaan tehtyjä rajauksia. Myös Metsähallitus on kerännyt vastaavaa täydentävää tietoa joidenkin YSA-alueiden hoitoseurannoissa (Raatikainen 2009), mutta näitä ei ole vielä viety valtakunnalliseen perinnemaisema-aineistoon.

YSA-alueista kaikkiaan 538 kpl:lla (3 795 ha) on valtakunnallisessa perinnemaisemainventoinnissa tai sitä seuranneissa maakunnallisissa täydennysinventoinneissa todettu perinnemaisema (tilanne 12/2012; liite 2). Tämä on kappalemäärässä reilut 5 % kaikista YSA-alueista. Kaikista YSA-alueille tämän selvityksen perusteella sijoituvista perinnemaisemakohteista aiemmin inventoituja kohteita on vain noin 40 %. 1990-luvulla toteutettu perinnemaisemainventointi ei ollut täysin kattava ja uusia perinnemaisemakohteita tai sellaiseksi kunnostettavia on tullut myöhemmin tietoon etenkin erityistukisopimusten kautta.

Tarkemmat inventointitiedot sekä perinnemaiseman paikkatietorajaus puuttuvat siis edelleen noin 60 %:lta tähän selvitykseen mukaan poimituneista kohteista eli yli 900 kohteelta (taulukko 3). Inventointitietojen saatavuus on tärkeää mm. hoidon suunnittelun sekä luontotyyppien ja lajien tilan seurannan kannalta. Ilman ajantasaista ja yhtenäistä paikkatiedon käsittävää inventointitietoa kohteista ja niiden luontotyypeistä, lajistosta ja hoidosta voidaan perinnebiotooppien kokonaistilanteesta valtakunnallisesti tai alueellisesti antaa vain arvailuja. Tämä on vaikeuttanut merkittävästi mm. EU:lle 6 vuoden välein tehtävää direktiiviraportointia. Erityisen hankala tilanne on siksi, että moni arvokas kohde taantuu vain siksi että siitä ei ole riittävästi tietoa, jotta pystyttäisiin puuttumaan taantuvaan kehitykseen ja mm. kohdentamaan kohteelle hoitotoimia. Koska tarkempi perinnemaisemainventointi puuttuu valtaosalta kohteista, on luultavaa että tässä selvityksessä tehdyissä inventoimattomien kohteiden rajauksissa (YSA_Pem), jotka perustuvat mm. erityistuen ja inventointiluokkien perusteella tehtyyn kohteen rajojen määrittelyyn, on epätarkkuutta verrattuna maastossa todettuun perinnemaisemakohteen rajaukseen.

Uusien inventointien lisäksi aiemman valtakunnallisen perinnemaisemainventoinnin tiedot tulisi päivittää 538 kohteelta, elleivät ne ole lähivuosina olleet mukana maakunnallisissa täydennysinventoinneissa tai Metsähallituksen hoitoseurannoissa. Selvityksessä kävi ilmi, että noin 300 aiemmin inventoidulla kohteella vanha perinnemaisemakohteen rajausta ei vastaa tässä selvityksessä koostettua kohteen rajausta, koska esimerkiksi hoito tapahtuu nykyisin laajemmalla alueella.

YSA-alueille sijoittuvien inventoitujen perinnemaisemien painopiste on vahvasti Varsinais-Suomessa (kuva 3, liite 2). Varsinais-Suomessa 160 YSA-alueella on inventoitua perinnemaisemaa, mikä on huomattavasti enemmän kuin muissa maakunnissa. Myös Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa sekä Satakunta erottuvat YSA-alueille sijoittuvien inventoitujen perinnemaisemakohteiden määrässä ja pinta-alassa. Vähiten YSA-alueille sijoittuvia inventoituja perinnemaisemakohteita on Etelä-Karjalassa, Kainuussa, Kymenlaaksossa sekä Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla, joissa perinnemaisemakohteita on yleisestikin vähän tai joissa YSA-alueiden kokonaismäärä on alhainen.

Kuva 3. Yksityisille suojelualueille sijoittuvat perinnemaisemat valtakunnallisen perinnemaisemainventoinnin ja maakunnallisten täydennysinventointien aineistoissa. © Metsähallitus 2015, © Suomen ympäristökeskus 2015, © ELY-keskukset 2015.

4.3 Perinnebiotoopit YSAGIS-tietokannassa

Metsähallituksen ylläpitämän YSAGIS-tietokannan inventointiluokissa on perinnebiotooppeina tallennettu yhteensä 8 384 ha (liite 3, a), joka on noin 67 % tässä hankkeessa arvioidusta perinnemaisemien kokonaisalasta. Eniten pinta-alaa on tallennettu inventointiluokassa Kosteaa niitty (523), johon sisältyvät merenrantaniityt, yhteensä yli 5 800 ha. Seuraavaksi eniten pinta-alaa on inventointiluokissa Nummi (510) yhteensä 865 ha sekä Metsälaidun (560) yhteensä 777 ha. Inventointiluokissa Lehdesniitty (530) ja Kaskialue (570) pinta-alaa on kummassakin harvinaisessa luokassa vain alle 2 ha. Puustoisia tyyppisiä on noin 12 % perinnebiotooppien inventointiluokkiin tallennetusta alasta. Kuivia, tuoreita ja kosteita niittyjä on tietokannassa 12/2012 tilanteen mukaan eniten Pohjois-Pohjanmaalla, nummia ja metsälaitumia Pohjanmaalla ja hakamaita Uudellamaalla.

Kasvillisuustyyppisiä tarkasteltaessa (liite 3b) perinnebiotooppien kokonaisala YSAGIS-tietokannassa on 6 187 ha. Ala on pienempi kuin inventointiluokkiina tallennettu, sillä ohjeistuksen mukaisesti esimerkiksi metsälaitumilla kasvillisuustyyppinä on käytetty vallitsevaa metsäkasvillisuutta ja inventointiluokka on merkitty perinnebiotooppityypin mukaisesti. Lisäksi tarkemman kasvillisuustyyppin määrittely on joissakin tapauksissa jäänyt tekemättä joko huomaamatta tai koska kasvillisuustyyppiä ei ole tunnistettu. Eniten alaa on rantaniittyjen kasvillisuustyypeissä 4 416 ha, niittytyypeissä 434 ha ja metsälaitumissa 213 ha. Jakautuminen maakunnittain on edellä mainitun kaltainen.

Perinnebiotooppien Natura 2000 -luontotyyppisiä (liite 3c, kuva 4) on YSAGIS-tietokantaan tallennettu yhteensä 4 634 ha. Tämä on 37 % tässä selvityksessä arvioidusta perinnemaisemien kokonaisalasta. Selvityksen perusteella näyttää siltä, että noin 45 %:lla perinnebiotooppien inventointiluokkiin määritellyistä alueista ei ole merkitty Natura 2000 -tyyppiä joko siksi että Natura 2000 -luontotyyppin kriteerit eivät täyty tai koska luontotyyppiä ei ole tunnistettu. YSAGIS:in Natura 2000 -luontotyypeistä lähes 75 % on tyyppiä Merenrantaniityt (1630*). Myös tyyppiä Kuivat nummet (4030) on runsaasti (14 %). Harvinaisimmat tyypit ovat vain Varsinais-Suomessa esiintyvät Kuivat niityt ja pensaikot kalkkipitoisella alustalla (tärkeät orkidea-alueet*) (6210) sekä Lehdes- ja vesaniityt (6530*), joiden pinta-ala on vain noin 1 ha. Niittytyypeistä monimuotoisinta, Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt (6270*) on tallennettu tietokantaan eniten Varsinais-Suomesta (54 ha), mutta yhteensä tätä tyyppiä on tietokannassa kuitenkin vain noin 126 ha. Myös arvokkaimpia hakamaita on eniten Varsinais-Suomessa. Yhteensä perinnebiotooppien Natura 2000 -luontotyyppisiä on tiedossa YSA-alueilta eniten Pohjois-Pohjanmaalta ja Pohjanmaalta, mikä johtuu merenrantaniittyjen ja kuivien nummien suuresta määrästä ja inventointien kattavuudesta näissä maakunnissa. Etelä-Pohjanmaan YSA-alueilta ei ole tiedossa perinnebiotooppien Natura 2000 -luontotyyppisiä, ja myös Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa pinta-alat jäävät alle 2 ha:n.

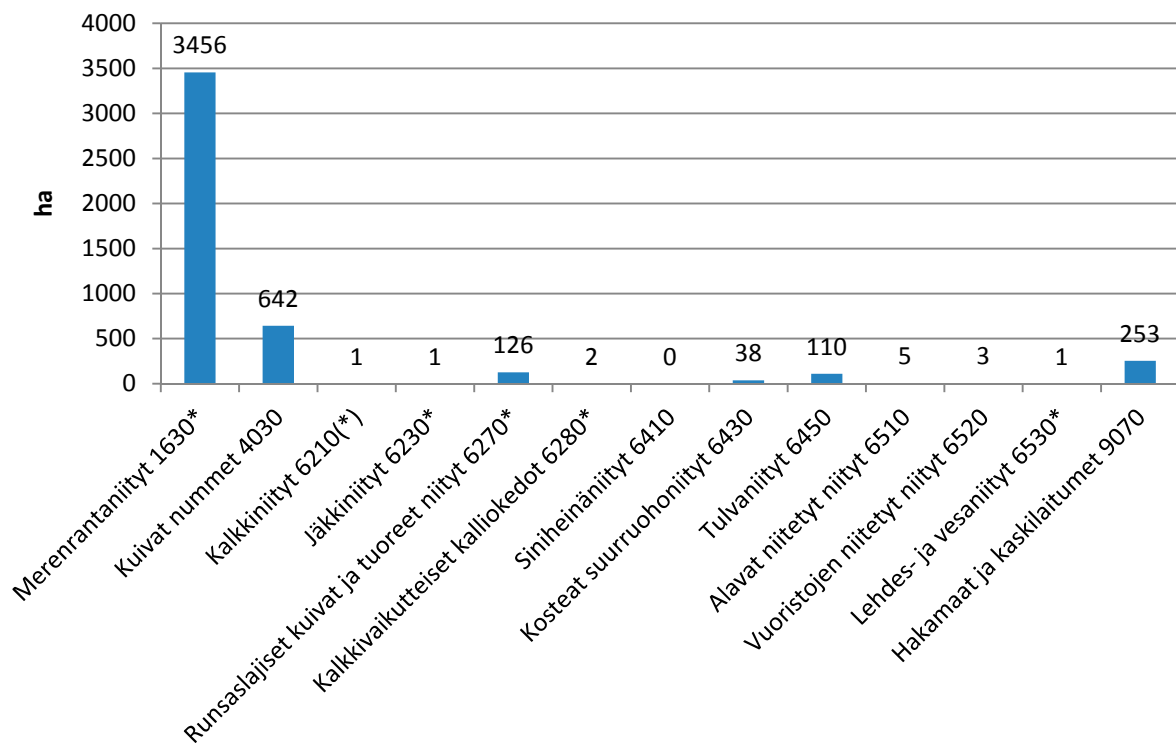
YSAGIS-aineistosta on tässä hankkeessa tulkittu perinnemaisemien hoitotavoitteeksi (liite 3d) avoimen (4) ja puustoisien (5) perinneympäristön hoidon lisäksi hoidon tavoitteet: maisemanhoito (14) ja avoimen rantaympäristön hoito (16). Perinneympäristöjen hoitotavoitteet 4 ja 5 on asetettu YSAGIS-aineistossa 1 950 hehtaarille, maisemanhoito 62 hehtaarille ja avoimen rantaympäristön hoito peräti 2 700 hehtaarille. Avoimen rantaympäristön hoidon tavoitetta on käytetty eniten Etelärannikolla, Pohjanmaalla ja Pohjois-Pohjanmaalla, ja se pitää sisällään hoidettuja sekä umpeenkasvaneita merenrantaniittyjä, joita etenkin linnuston kannalta on syytä hoitaa. Pohjois-Pohjanmaalla Liminganlahden ja Hailuodon rantaniittyjä hoidetaan peräti 2 600 ha:n alalla, joka vastaa suurinta osaa hoitotavoitteiden mukaisesta pinta-alasta.

YSAGIS-aineistossa näkyy inventointien sekä myös Natura-verkoston toteutuksen keskeneräisyys etenkin Lounais-Suomen osalta, jossa on paljon inventoimattomia tai vielä perustamattomia YSA-alueita ja joilla suurella osalla luultavasti on perinnebiotooppeja. Lisäksi raportissa korostuu Poh-

janmaan laajojen rantaniittyjen vaikutus. Tämä aiheuttaa sen, että tarkasteltaessa perinnebiotooppien pinta-aloja maakunnittain, nousevat Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan maakunnat vahvasti esiin aineistossa. Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan osalta kokonaispinta-aloihin sisältyy merenrantaniittyjen osalta myös maankohoamisen ja rantavoimien auki pitämiä luonnonniittyjä, joille ei ole olemassa erillistä inventointiluokitusta. Kaikki merenrantaniityt eivät siis ole varsinaisia perinnebiotooppeja. Uhanalaisimpien ja lajistoltaan monimuotoisimpien perinnebiotooppityyppien painopiste on Lounais-Suomessa.

Aineistossa tulevat esiin luontotyyppien määrityksen ongelmat. Etenkin Natura 2000 -luontotyyppien tunnistamisessa on ollut epävarmuutta. Tästä on esimerkkinä mm. virheellinen tieto Siniheinäniityn (6410) esiintymisestä Uudellamaalla. Kansallisen määritelmän mukaisesti kyseinen luontotyyppi koskee ns. lupikkaniittyjä (*Sesleria caerulea*), joita on tavattu vain Saaristomerellä ja Ahvenanmaalla, mutta myös siniheinää (*Molinia caerulea*) kasvavia kosteita niittyjä ja rantoja on virheellisesti tallennettu tähän tyyppiin kuuluviksi. Virheellisille määrityksille alttiita ovat myös tyypit Alavat niitetyt niityt (6510) ja Vuoristojen niitetyt niityt (6520), joiden luontotyyppin määritelmä ja ohjeistus ovat olleet epäselvät. Myös muiden tyyppien määrityksessä ja tunnistamisessa on ollut ongelmia. Virheelliset määritykset tulee korjata YSAGIS-tietokantaan sitä mukaa kuin tiedot tarkentuvat. Inventoijia on tarpeen kouluttaa perinnebiotooppien luontotyyppien tunnistamisessa nykyistä paremmin.

YSAGIS Natura2000 luontotyypit

Kuva 4. Yksityisille suojelualueille sijoittuvat Natura 2000 -luontotyypit (ha).

4.4 Lisäalueita Eliölajit-järjestelmän avulla

Eliölajit-järjestelmästä tuli tietoa 424 yksityisestä suojelualueesta, joilta ei muun aineiston perusteella ole tiedossa perinnemaisemaa mutta joilta on löydetty yksi tai useampia perinnebiotooppien uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kasvilajeja tai sellaisia eliölajeja, joiden elinympäristöksi on määritelty Eliölajit-järjestelmässä jokin perinnebiotooppien luontotyyppi. Elinympäristömäärittely otettiin mukaan hakukriteeriksi, koska järjestelmään on tallennettu suhteellisen niukasti lajitietoa. Näin poimittuja suojelualueita oli suhteellisen tasaisesti kaikissa maakunnissa, eniten kuitenkin Pohjois-Pohjanmaalla ja Uudellamaalla (liite 4).

Eliölajit-tietojärjestelmään tallennettua perinnebiotooppilajistoa tai lajin elinympäristön ilmentämää perinnebiotooppien luontotyyppiä (liite 4) löytyi selvästi eniten Varsinais-Suomesta (131 lajia) ja Uudeltamaalta (81 lajia). Niukimmin perinnebiotooppilajistoa oli Etelä-Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Karjalassa (≤ 5 lajihavaintoa).

Eniten havaintoja perinnemaisemalajeista tai niistä lajeista, joiden elinympäristöksi oli määritetty jokin perinnebiotooppien luontotyyppi, oli ruijanesikosta (*Primula nutans* subsp. *finmarchica*), nelilehtivesikuusesta (*Hippuris tetraphylla*) ja suopunakämmekästä (*Dactylorhiza incarnata* subsp. *incarnata*), joista kaikista oli yli 100 havaintoa. Muun lajiston osalta eniten lajikohtaisia havaintoja on punakeltaverkkoperhosesta (*Euphydryas aurinia*, LE, 14 havaintoa), apollosta (*Parnassius apollo*, LE, 9 havaintoa), pikkuapollosta (*Parnassius mnemosyne*, LE, 9 havaintoa), rikkikäpöpimikästä (*Eledona agricola*, CO, 9 havaintoa) ja härmähuhmarjäkälastä (*Sclerophora coniophaea*, LI, 7 havaintoa).

YSA-alueiden poiminta lajistollisin perustein on tässä vaiheessa hyvin karkea ja sisältää mm. suo-alueita. Aineistoa voidaan käyttää lähinnä uusien mahdollisten perinnemaisemakohteiden haaru-kointiin. Nämä Eliölajit-järjestelmän perinnebiotooppilajiston tai perinnebiotoopiksi kirjatun elinympäristön ilmentämät potentiaaliset uudet kohteet tulisi arvioida erikseen ja tarkastaa tarvittaessa maastossa. Uusilta perinnemaisemakohteeksi varmistetuilta kohteilta tulee tehdä perinnemaisemainventointia vastaava tiedon keruu ja kohteen rajausta SAKTI-järjestelmään.

4.5 Perinnemaisemien hoito

Hankkeessa käytössä olleen aineiston perusteella YSA-alueilla sijaitsevista perinnemaisemakohteista hoidossa erityistuella osin tai kokonaan on vajaat puolet, noin 5 300 ha (kuva 5, taulukko 2). Todennäköisesti muulla tavoin jatkuvassa hoidossa olevia kohteita on hyvin vähän, joten saatu tulos voidaan yleistää arvioksi hoidossa olevien kohteiden määrästä. Joitakin yksittäisiä, yleensä pienialaisia kohteita voi olla esimerkiksi talkoilla hoidettavina, mutta näiden vaikutus kokonaisarvioon on pieni. Aivan täsmällistä tietoa erityistuella hoidetusta alasta on vaikea saada, sillä sopimuskausien vaihtumiseen liittyvä hyväksymismenettelyn hitaus saattaa aiheuttaa heittoa Tiken rekisterin pinta-aloihin. Hankkeessa Tiken rekisteristä irrotetun erityistukiaineiston (12/2012) perusteella voimassa olevia sopimuksia olisi 638 yksityisellä suojelualueella (sisältää yhteensä 31 kpl LTA-, ERA-, ja MRA-alueita), joka on 43 % kaikista tässä hankkeessa mukana olleista perinnemaisemakohteista (YSA_Pem). Aineistosta puuttuu osa 2012 tehdyistä sopimuksista, joista osa on jatkosopimuksia. Vanhentuneista sopimuksista osa on voinut tietojen ajohetkellä olla hyväksyttävänä jatkosopimuksissa ELYissä, mutta niitä ei ole vielä ehditty käsitellä tai digitoida peltolohkorekisteriin. Kun mukaan otetaan myös vanhentuneet sopimukset on sopimuksia lähivuosina ollut kaikkiaan 713 kohteella (48 %).

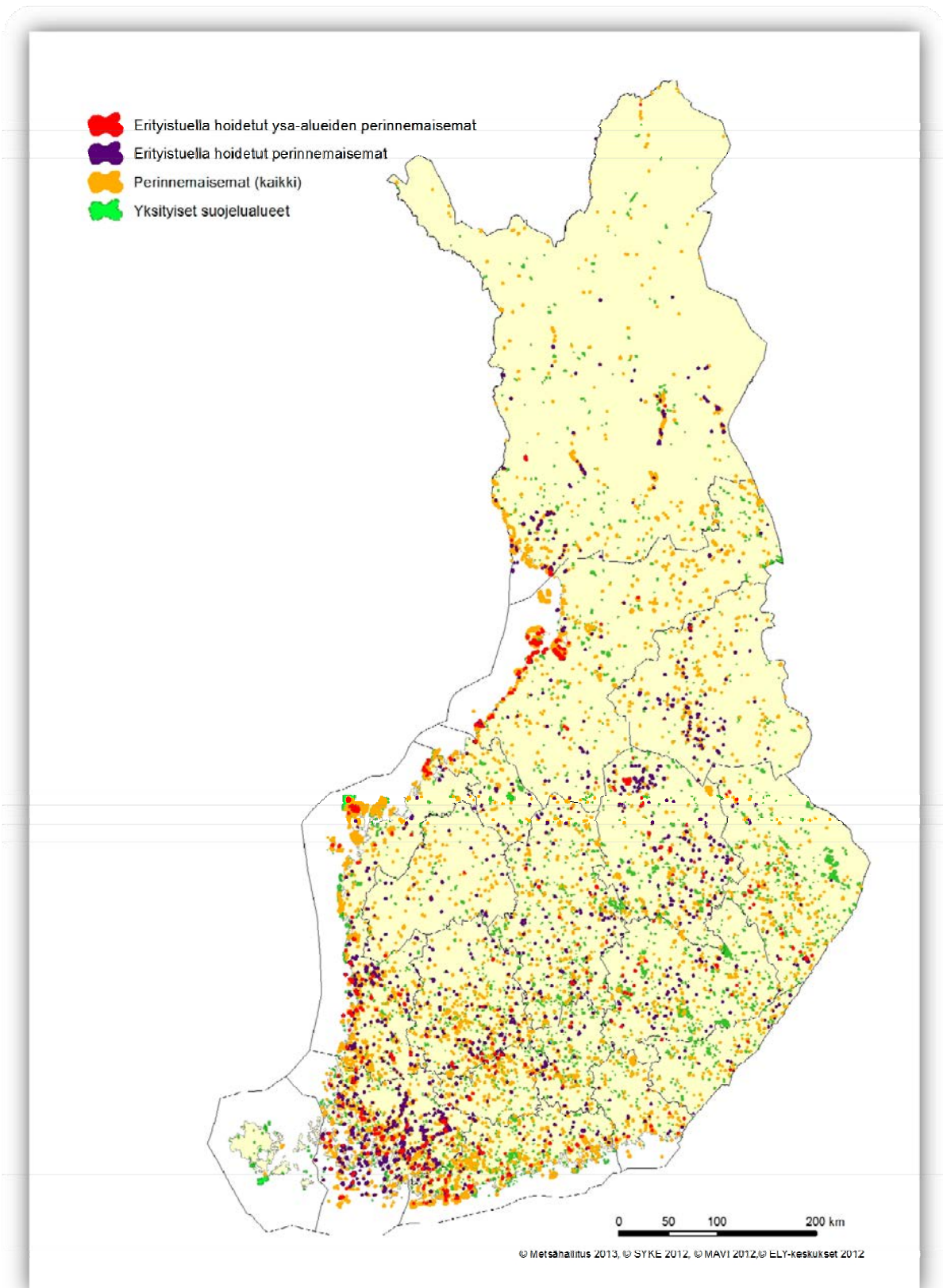
Erityistuella hoidetuissa perinnemaisemissa ovat mukana perinnebiotooppien hoitoa koskevien sopimusten lisäksi luonnon monimuotoisuutta ja maisemanhoitoa koskevat erityistukisopimukset, joilla usein hoidetaan perinnemaisemiksi luokiteltavia alueita. Näiden edellä mainittujen tukimuotojen mukana olo aineistossa perinnebiotooppisopimusten lisäksi saattaa aiheuttaa sen, että perinnemaisemakohteiden kokonaismäärä ja pinta-ala ovat tässä raportissa todellisuutta suurempia.

Pinta-alaan suhteutettuna eniten (kuva 5, taulukko 2) erityistuella hoidettuja YSA-alueiden perinnemaisemakohteita on Pohjois-Savossa (85 %), Satakunnassa (74 %) ja Varsinais-Suomessa (70 %). Myös Uudellamaalla, Kymenlaaksossa, Keski-Suomessa, Etelä-Savossa ja Pohjois-Karjalassa päästään yli 50 %:n. Vähiten erityistukea on hyödynnetty Etelä-Pohjanmaalla (12 %). Tässä arvioissa on mukana 2012 päättyvät sopimukset, joista siis suurin osa on sopimuksia, joille on haettu jatkoa, mutta hakemusta ei ole vielä käsitelty niin, että ne olisivat ehtineet mukaan tähän analyysiin.

Koko maan arvioidusta perinnebiotooppien hoitoalasta, noin 30 000 ha:sta (Kempainen & Lehtomaa 2009), näyttää tämän selvityksen perusteella sijaitsevan YSA-alueilla vajaa 20 %. Perinnebiotooppien hoidon sekä luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidon erityistukien kokonaialasta, vajaat 31 000 ha (Maa- ja metsätalousministeriö 2013), YSA-alueille sijoittuu alle 20 %.

Selvityksen perusteella edelleen yli puolet alasta on luultavammin vailla hoitoa, sillä hyvin harvalla kohteella on toteutettu hoitoa muuten kuin erityistuen kautta. Hoitamattomien kohteiden joukossa on paljon hyvinkin arvokkaita, nopeasti taantumassa olevia kohteita, jotka vaatisivat kiireellistä hoitoa. Myös olemassa olevien hoitoalueiden laajentaminen olisi luultavasti tarpeen monella kohteella lajiston ja luontotyyppeiden turvaamiseksi. Arvokkaimmat ja kiireellisimmät kohteet tulee nopeasti selvittää, jotta niiden hoidon suunnittelu pääsee alkamaan mahdollisimman pian. Toisaalta esimerkiksi maankohoamisrannikon merenrantaniityistä osa säilyy avoimena luontaisestikin, eikä niitä ole tarpeen ottaa hoidon piiriin. Kohteiden suunnittelun ja hoidon priorisointiin mennään tarkemmin tämän hankkeen jatkona aloitettavassa hoito-ohjelmatyössä.

Metsähallituksen YSAGIS-tietojärjestelmään tallennettujen tietojen mukaan perinnebiotooppien hoitotoimenpiteitä on toteutettu eniten Pohjois-Pohjanmaalla, jossa laidunnetuksi on merkitty tietokantaan liki 700 ha (liite 3d). Laidunnuksessa on laajalti mm. Hailuodon ja Liminganlahden rantaniityjä. Kaikkiaan näyttää siltä, että YSAGIS-järjestelmään on tallennettu hoitotietoa 165 YSA-alueelta, joka on 473 aluetta vähemmän kuin erityistuella hoidettujen YSA-alueiden määrä. Tämä vahvistaa sen ennako-olettamuksen, että vain pieni osa hoitotoimenpiteistä on tallennettu YSAGIS-tietojärjestelmään ja että tallennustilanne vaihtelee maakunnittain. Tietokannan täydentäminen on tärkeää ajantasaisen tiedon ylläpitämiseksi.

Kuva 5. Erytystuella hoidetut perinnemaisemat ja niiden sijoittuminen yksityisille suojelualueille. Perinnemaisemat sisältää YSA_Pem-aineiston sekä YSA-työohjelmien ja Eliölajit-tietojärjestelmän indikoimat lisäperinnemaisemat. © Metsähallitus 2015, © Suomen ympäristökeskus 2015, © ELY-keskukset 2015.

Taulukko 2. Yksityisten suojelualueiden perinnemaisemakohteiden hoito maatalouden erityisympäristötuella.

Maakunta	YSA-alueille sijoittuvat inv. perinnemaisemat ¹		YSA-alueilla sijaitsevat inv. perinnemaisemat, joita hoidetaan erityistuella ²		YSA_Pem ³		Erityistuki voimassa ⁴		Hoidetaan erityistuella % ⁵	
	Kpl	Ha	Kpl	Ha	Kpl	Ha	Kpl	Ha	2012	kaikki
Uusimaa	41	194,3	15	128,8	164	850,1	46	470,5	55	64
Varsinais-Suomi	157	934,3	106	529,9	238	1 235,3	140	741	60	70
Satakunta	66	410,1	42	343,9	108	716,1	54	508,7	71	74
Kanta-Häme	13	9,6	2	0,0	35	45,6	13	16,3	36	41
Pirkanmaa	26	84,0	7	26,4	73	186,7	32	62,6	34	38
Päijät-Häme	8	15,6	3	6,1	20	36,8	7	13,6	37	38
Kymenlaakso	4	23,6	2	8,6	27	52,6	6	29,5	56	60
Etelä-Karjala					12	12,7	2	0,1	1	24
Etelä-Savo	9	52,6	3	12,8	33	161,7	16	68,8	43	62
Pohjois-Savo	15	29,9	9	22,2	74	201,7	40	128	63	85
Pohjois-Karjala	7	43,9			53	145,6	25	65,3	45	55
Keski-Suomi	17	63,1	9	15,2	41	105,4	17	33,5	32	65
Etelä-Pohjanmaa	4	1,9			4	2,1	2	0,2	10	12
Pohjanmaa	51	943,8	24	182,8	219	3 295,6	74	1 193,3	36	37
Keski-Pohjanmaa	3	35,3			16	129,9	2	46	35	35
Pohjois-Pohjanmaa	88	631,7	44	279,2	308	4 753	153	1 874,9	39	43
Kainuu	3	4,9			9	13,7	1	3,1	23	23
Lappi	26	316,5	8	37,3	40	517	8	39,7	8	24
	538	3 795,0	274	1 593,3	1 474	12 461,6	638	5 295,1	42	47

¹ luku kertoo kuinka monella YSA-alueella (MRA, LTA ja ERA mukaan lukien) on perinnemaisemaa. Inventoinut perinnemaisemat käsittävät sekä valtakunnallisen inventoinnin (vpi) rajaukset että alueellisten täydennysinventointien tiedossa olevat rajaukset; inventoidun perinnemaiseman määrä YSA-alueella

² YSA-alueilla (MRA, LTA ja ERA mukaan lukien) olevat vpi:n ja maakunnallisten inventointien kohteet, joilla on voimassa vuonna 2012 perinnebiotoopin, luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskeva sopimus; kappalemäärissä ovat mukana alueet, joista vain pientä osaa hoidetaan. Erityistukiaineistosta saattaa puuttua joitain kohteita; Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueilta mukana erityistuen perusteella tehtyjä perinnemaisemarajauksia (jotka nostavat hoidettujen alueiden osuutta)

³ YSA_Pem-aineisto koostuu yksityiselle suojelualueelle sijoittuvasta valtakunnallisten ja maakunnallisten perinnemaisemainventointien kohteista, YSAGIS-aineiston perinnebiotooppiluokista ja YSA-alueiden erityistukikohteista

⁴ YSA-alueille (MRA, LTA ja ERA mukaan lukien) sijoittuvat erityistukilohkot, joilla on voimassa vuonna 2012 perinnebiotoopin, luonnonmonimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskeva sopimus; Huom: erityistukiaineistosta saattaa puuttua joitain kohteita; kappalemäärissä mukana sellaisetkin YSA-alueet, joiden perinnemaisemasta vain pieni osa hoidetaan erityistuella

⁵ viimeisessä sarakkeessa ovat mukana myös päättyneet sopimukset; vanhoista erityistukisopimuksista on todennäköisesti osa uusittuja, jotka eivät vielä näy voimassa olevina sopimuksina paikkatietoaineistossa; erityistuella hoidettujen alueiden osuutta nostaa se, että osa pohja-aineiston YSA_Pem-kohteista on muodostettu juuri erityistuen perusteella

4.6 Maisema-alueet ja Museoviraston aineistot

Noin puolella valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista (84:llä 156:sta) on myös YSA-alueita (mukaan lukien ERA-, LTA- ja MRA-alueet) (liite 5a). Maisema-alueille sijoittuu kaikkiaan 1 181 yksityistä suojelualuetta ja lähes 30 000 ha, eli yli 11 % kaikista YSA-alueista ja niiden pinta-alasta. Eniten maisema-alueille sijoittuvia YSA-alueita on Pohjois-Pohjanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla, pinta-alallisesti eniten Pohjois-Pohjanmaalla. YSA-aluetta, joka menee päällekkäin sekä maisema-alueen että perinnemaisemakohteen kanssa, on 445 kpl eli lähes 5 300 ha. Maisema-alueilla olevia YSA-alueita, joilla esiintyy sekä perinnemaisemaa sekä muinaisjäännös, on yhteensä 34 kpl, joista Varsinais-Suomessa 11 kpl (liite 5a).

Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja ympäristöjä (RKY) on YSA-alueilla sekä määrällisesti että pinta-alalla mitattuna eniten Pohjois-Pohjanmaalla, jossa kohteita on 281 YSA-alueella (liite 5b). Myös Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa kohteita on runsaasti. RKY-alueita ei pidetty suorana valintaperusteena YSA_Pem-aineistoa luotaessa, mutta tästä huolimatta yli kolmasosa YSA-alueiden valtakunnallisesti arvokkaaksi määritetyistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä on tullut mukaan YSA_Pem-aineistoon.

YSA-alueille tai aivan välittömään läheisyyteen (5 m:n bufferi) osuu käytössä olleen Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin mukaan 1 % pistemäisistä tai 2 % aluemaisista vedellä päällisistä muinaisjäännöksistä (356/266 kpl) (liite 5c). YSA-alueista 3 %:lla on muinaisjäännös tai useita. Suhteessa eniten muinaisjäännöksiä on Uudellamaalla (7 %:lla YSA-alueista) ja Varsinais-Suomessa (5 %), joissa YSA-alueitakin on paljon. Yllättäen myös Kymenlaaksossa muinaisjäännösprosentti on korkea (7 %), mutta YSA-alueiden kokonaismäärä on siellä edellä mainittuja selvästi alhaisempi. Maakunnittaisissa luvuissa saattaa näkyä kulttuuriperintöinventointien vaihteleva kattavuus.

YSA-alueita, joilta löytyy sekä muinaisjäännös että perinnemaisema, on tiedossa 116 kpl, joka on vajaa 8 % kaikista selvityksessä mukana olleista perinnemaisemakohteista. Luvussa ovat mukana sellaisetkin YSA-alueet, joilla muinaisjäännös on eri kohdassa suojelualuetta kuin perinnemaisema. Kuitenkin lähes puolella näistä (54 YSA-alueella) muinaisjäännös osuu perinnemaisemakohteelle (YSA_Pem). Enin osa yhteisistä perinnemaisema- ja muinaisjäännöskohteista sijaitsee Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa ja Pohjanmaalla (liite 5d).

Erityistuen avulla hoidossa on vain noin 6 % niistä YSA-alueista, joilla on muinaisjäännöksiä, kuitenkin Varsinais-Suomessa lähes neljäsosa (liite 5d). Muinaisjäännöksiä hoidetaan näissä osana perinnemaisemaa tai vastaavaa, muuta itse muinaisjäännökseen kohdistuvaa hoitotoimenpidettä ei tukikohteilla välttämättä ole. Muinaisjäännösalueilla tapahtuvasta muusta hoidosta ei ollut käytettävissä aineistoa. Joitakin YSA-alueiden muinaisjäännöskohteita kuuluu Museoviraston hoitokohteisiin.

4.7 Natura 2000 -verkoston alueet

Euroopan unioni pyrkii pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden kadon alueellaan. Yksi tärkeimmistä keinoista päästä tavoitteeseen on Natura 2000 -verkosto. Verkosto turvaa luontodirektiivissä määriteltyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjä. Tällaisia luontotyyppisiä on Euroopassa noin 200 ja lajeja noin 700. Suomessa Natura 2000 -verkosto kattaa viisi miljoonaa hehtaaria. Tästä maa-alueita on kolme neljäsosaa ja vesialueita yksi neljäsosa. Kaikkiaan alueita on 1 857, joista 87 Ahvenanmaalla. Luontodirektiivin mukaisia SCI-alueita on Suomessa 1 713. Ne kattavat noin 4,8 miljoonaa hehtaaria eli noin 12,3 % Suomen kokonaispinta-alasta. Lintudirektiiv-

vin mukaisia SPA-alueita on 468, ja niiden pinta-ala on 3,1 miljoonaa hehtaaria eli noin 8 % maan kokonaispinta-alasta. SCI- ja SPA-alueet ovat osittain päällekkäisiä.

YSA-alueista osittain tai kokonaan Natura-alueelle sijoittuu 60 % kohteista (liite 6). Pinta-alasta Natura-alueella on 82 %. YSA-alueiden arvioidusta perinnemaisema-alasta (YSA_Pem) 91 % on Natura 2000 -verkoston alueella. Eniten Naturaan kuuluvaa perinnemaisema-alaa on Pohjanmaalla, Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Satakunnassa ja Kymenlaaksossa, jossa Naturaan kuuluva perinnemaisema-ala on yli 90 %. Vähiten Naturaan kuuluvaa YSA-alueiden perinnemaisema-alaa on Etelä-Karjalassa (8 %), Etelä-Pohjanmaalla (23 %) ja Kainuussa (35 %).

4.8 Ramsar-alueet

Vuonna 1971 solmitun kansainvälisen Ramsar- eli kosteikkosopimuksen tavoitteena oli kosteikkolintulajien sekä niiden kantojen ja elinympäristöjen turvaaminen. Kaikki Suomen Ramsar-alueet kuuluvat Natura 2000 -verkostoon, ja useimpien alueiden rajaukset noudattavat Natura-rajauksia. Ramsarin sopimuksen suojelutavoitteet toteutuvat Natura-alueiden suojelutoimien kautta. Ramsar-alueet kuuluvat myös kansallisiin suojeluohjelmiin, kuten soiden-, lintuvesien- ja rantojensuojeluohjelmiin. Noin puolet Suomen 49 Ramsar-alueesta on valtion alueilla ja Metsähallituksen hoitovastuulla. Toinen puoli alueista on yksityisillä suojelualueilla.

Ramsar-alueille sijoittuu noin 9 % YSA-alueista (liite 7), pinta-alallisesti kuitenkin jopa 36 %. Tässä näkyy laajojen merenrantakohteiden suuri määrä YSA-alueissa. YSA-alueiden perinnemaisemakohteista (YSA_Pem) vajaa 30 % sijoittuu Ramsar-alueille, mutta pinta-alassa mitattuna noin puolet. Laajojen merenrantaniittyjen johdosta eniten Ramsar-alueille sijoittuvaa perinnemaisemaa on Pohjois-Pohjanmaalla (80 % YSA_Pem kohteista) ja Pohjanmaalla (69 %).

4.9 Luontotyyppi-inventoinnin tilanne

Luontotyyppi-inventointi (Iti) puuttui tietojen ajohetkellä (1/2013) kokonaan vielä yli 3 100 YSA-alueelta ja 66 000 hehtaarilta (liite 8), joka on noin neljännes yksityisten suojelualueiden kokonaispinta-alasta. Luvussa on mukana paljon lintuvesikohteita sekä rantojensuojeluohjelmakohteita, joita ei ensisijaisesti ole inventoitu. Luvussa eivät ole mukana ERA-, LTA- ja MRA-alueet, joilta luontotyyppi-inventointia ei ole tarkoitukseen tehdä. Osa inventoimattomasta alueesta on vesialuetta. Kappalemäärissä mitattuna inventoimattomia alueita on noin 36 % YSA-alueista. Pinta-alallisesti eniten luontotyyppi-inventoinnin tarvetta on Uudellamaalla ja Pohjanmaalla (> 8 000 ha), vähiten Kainuussa ja Keski-Pohjanmaalla (< 700 ha). Suhteutettuna maakunnan YSA-alueiden kokonaismäärään alhaisimmat inventointiprosentit ovat Etelä-Pohjanmaalla ja Lapissa. Lapin tilanne on kuitenkin kesällä 2013 parantunut METSO-inventointien myötä runsaalla 400 hehtaarilla. Paras tilanne näyttää olevan Pohjanmaalla sekä Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla, joissa inventoimatta on enää noin 10 % YSA-alueiden pinta-alasta.

Natura 2000 -verkoston toteutustilanne saattaa aiheuttaa vääristymää maakunnalliseen tarkasteluun, sillä Länsi- ja Lounais-Suomi ovat toteutuksessa jäljessä muuta maata. Lisäksi METSO-ohjelman takia puustoisten alueiden inventointeja on priorisoitu ja esimerkiksi monet avoimet aluekokonaisuudet, varsinkin rantaniittyjä sisältävät merenlahdet, joita on etenkin Lounais-Suomessa (esim. Paimionlahti ja Halikonlahti), on jätetty inventoinneissa viimeiseksi.

Luontotyyppi-inventointi puuttuu 311:ltä (22 %) sellaiselta YSA-alueelta, joilla on mahdollinen perinnemaisemakohte (YSA_Pem). Selvitykseen mukaan tullutta arvioitua perinnemaisema-alaa, jolta puuttuvat YSAGIS-kuviotiedot, on YSA_Pem-aineiston perusteella 1 573 hehtaaria. Todellisuudessa perinnemaisemakokonaisuus on pienillä kohteilla usein laajempi kuin mitä aineisto suo-

raan osoittaa. Jos YSA-työohjelmissa esiintyvät alueet ja Eliölajit-järjestelmän indikoimat potentiaaliset lisäalueet otetaan mukaan, luontotyyppi-inventoimattomia mahdollisia perinnemaisemakohteita on 398 YSA-alueella. Perinnemaisemakohteilla luontotyyppi-inventoinnin tarvetta on eniten Varsinais-Suomessa.

Ennen tarkempaa perinnemaisemainventointia on tärkeää että YSA-alueella on tehty luontotyyppi-inventointi ja kuviotiedot on tallennettu YSAGIS-tietokantaan. Lisäksi etenkin rannikon kohteilla on tarpeen etukäteen selvittää ilmakuvista ja vanhoista kartoista, mitkä merenrantaniityistä ovat todennäköisimmin olleet laidunnettuja, jolloin tiedon keruu voidaan kohdentaa näihin ja jättää luontaisesti avoimena pysyvät merenrantaniityt vähemmälle huomiolle. Perinnemaisemainventoinnin yhteydessä päivitetään tarvittaessa tarkentuneet kuviotiedot sekä kerätään valtakunnallista perinnemaisemainventointia vastaava tietosisältö.

5 Tuotetut paikkatietoaineistot

5.1 YSA-alueiden perinnemaisemakohteet (YSA_Pem)

5.1.1 Uusien perinnemaisemakohteiden muodostaminen

Hankkeen yhteydessä tuotettiin yksityisten suojelualueiden perinnemaisema-aineisto (YSA_Pem), jonka on tarkoitus olla pohjana kohteiden inventoinnin ja seurannan resurssitarpeen määrittelylle. Aineistoa on tarpeen tarkentaa jatkossa paikallistuntemuksen ja maastotarkastelun perusteella. YSA_Pem -perinnemaisema-aineisto liitetään osaksi suojelualueiden uuden paikkatietojärjestelmän SAKTI:n perinnebiotooppikohde-tasoa. Vuonna 2014 tehtiin vastaava tarkastelu valtion perinnemaisemakohteiden osalta (Raatikainen & Raatikainen 2015), jolloin myös osa niiden aluerajauksista saadaan vietyä SAKTI:in.

Kohteiden poimintajärjestys

Alla esimerkkejä kohteiden poiminnasta osaksi YSA_Pem-aineistoa. Aineistossa on käytetty *poimintajärjestystä*, joka vastaa pohja-aineistojen luotettavuutta suhteessa perinnemaisemamäärittelyyn. YSA_Pem-aineiston ominaisuustiedoissa on merkitty aineistolähde, jonka perusteella poiminta on tapahtunut.

Poimintajärjestys:

1. Valtakunnallinen perinnemaisemainventointi ja maakunnalliset päivitysinventoinnit
2. Metsähallitukset inventoimat YSAGIS-perinnebiotooppiluokat
3. Erityistuki (perinnebiotooppien, luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito)

Lisäaineistot, joilla ei omaa geometriaa

4. YSA-työohjelmat
5. Eliölajit-järjestelmän indikoimat mahdolliset perinnemaisemat

Lisäaineistot käsittävät koko kyseisen suojelualan, jolla työohjelman pinta-ala tai eliölajit-tietojärjestelmän perinnebiotooppilaji tai laji, jolle merkitty elinympäristöksi jokin perinnebiotooppi-tyyppi, esiintyy. Näiden pohjalta perinnemaisemakohteet rajataan ja lisätään YSA_Pem-aineistoon vasta tarkemman tarkastelun perusteella.

Usein perinnemaisemarajaus jatkuu suojelualueiden ulkopuolelle valtakunnallisten ja maakunnallisten perinnemaisemainventointien aineistossa, erityistukena tai muuna uutena aineistona. Yksityisten suojelualueiden perinnemaisema-aineisto kattaa vain suojelualueella olevan osan perinnemaisemaa. Inventointi ja erityistukiaineistoja voi käyttää taustatietoina perinnemaisemien kytkeytyneisyyttä tai esimerkiksi hoidon laajentamistarpeita tai suojelualueverkoston täydennysvaihtoehtoja silmällä pitäen. Myöhemmin kun SYKE:n tuottama inventoitujen perinnemaisemien aineisto valmistuu ja siirretään SAKTI:in, näkyy SAKTI:n perinnebiotooppikohde-tasolla koko valtakunnallinen perinnemaisema-aineisto mukaan lukien suojelualueiden ulkopuoliset perinnemaisemat. Myöhemmin voidaan yhdistää SAKTI:in perinnebiotooppikohde-tasolla suojelualueiden sisällä ja ulkopuolella olevat perinnemaisemageometriat yhdeksi perinnemaisemakohteeksi.

5.2 YSA-työohjelmien aineisto

YSA-työohjelmien-paikkatietoaineiston on suunniteltu jatkossa korvaavan excel-muotoiset työohjelmat. Vielä toistaiseksi on epävarmaa, miten aineistojen hallinta tulee sujumaan Metsähallituksen uudessa paikkatietojärjestelmässä SAKTI:ssa. Aineisto koostuisi SYKE:ltä saaduista YSA-alueiden rajauksista, joihin liitetään nykyisin käytössä olevista Excel-muotoisista työohjelmista tarvittavat tiedot. Työohjelma-aineistoa muokataan SAKTI-järjestelmään sopivaksi, kunhan järjestelmän vaatimukset ovat selvillä. Perinnebiotooppitiedot johtetaan YSA_Pem-aineistosta.

5.3 Erityistukiaineisto

- poimittu Tiken peltolohko-CD:n pb-, lumo- ja lumomaisema-(+ suojavyöhyke ja kosteikko) -erityistukea saavat kohteet
- kattaa muutkin kuin yksityiset suojelualueet
- Rajoitettu käyttöoikeus. Tarkoitettu alueiden hoidon suunnitteluun ja seurantaan kunkin luontopalvelun alueella. Käyttöoikeus luontopalveluiden alueiden perinnebiotooppien yhdyshenkilöillä. Käytännössä aineistosta hyötyisi tätä laajempikin käyttäjäjoukko ja aineisto pyritään saamaan käyttöön SAKTI-järjestelmän kerran vuodessa päivittyväksi taustatasoksi.
- Erillinen aineisto ei-voimassa olevista vanhoista erityistukisopimuksista.

5.4 Perinnemaisema-aineisto (VPI)

Hanketta varten tuotettiin yhdistetty perinnemaisema-aineisto, joka kattaa SYKE:n ja ELY-keskusten olemassa olevan inventoitujen perinnemaisemien aineiston. Aineistossa ovat mukana myös suojelualueiden ulkopuoliset perinnemaisemarajaukset ja joiltain alueilta myöhempiä maakunnallisia inventointeja. Aineistoa voidaan käyttää jatkohankkeissa, mutta se ei suoraan sovellu SAKTI-järjestelmään topologisten virheiden tähden (digitoinnin silmukat, päällekkäisyydet yms.). Sitä on kuitenkin todennäköisesti mahdollista käyttää SAKTI:ssa taustatasona. Kaikista kohteista ei ole tiedossa perinnemaisemakohteen nimeä tai arvoluokitusta. Aineistossa on päällekkäisyyksiä, joita ei vielä ole poistettu. SYKE jatkaa SAKTI:in siirrettävän valtakunnallisen perinnemaisema-aineiston koostamista, ja nyt raporttia varten tuotettu erillinen VPI-aineisto toimii tarvittaessa taustatasona ja perinnemaisema-aineistona Metsähallituksessa siihen saakka, kunnes valtakunnallinen SYKEN aineisto on siirretty SAKTI:in kokonaisuudessaan.

5.5 Virhelähteitä

5.5.1 Aineistojen tuottamisessa syntyneet virheet ja epävarmuudet

Koska analyysiä tehtiin laajoilla koko Suomen kattavilla aineistolla, on todennäköistä, että leikkauksissa ja poiminnoissa tarkastuslaskennoista huolimatta jäi puuttumaan osa kohteista, joiden olisi pitänyt olla mukana. Toisaalta poiminnoissa tuli luultavasti mukaan myös joitakin kohteita, joiden ei ollut tarkoitus tulla mukaan. Aineiston laajuuden tähden käsin tarkastusta ei voitu tehdä kuin eräissä tapauksissa. Myös aineistojen peräkkäiset leikkaukset ja yhdistämiset pinta-alalaskua varten aiheuttivat virhettä. Pinta-alat laskettiin yhtenäiskoordinaatistossa, missä suurin osa paikkatietoaineistoa saatiin. Kuitenkin Metsähallituksen oma aineisto jouduttiin muuntamaan vanhasta ykj:stä ja Museoviraston aineistot uusimmasta ETRS-TM35FIN-koordinaatistosta uuteen yhtenäiskoordinaatistoon analyysijä varten. Tämä aiheutti jonkin verran virhettä ainakin pinta-aloihin.

YSA_Pem-aineistosta poistettiin tässä kohteet, joiden pinta-ala oli alle 0,2 aaria. Pienet kohteet ovat syntyneet aineistojen leikkauksissa, kun esim. erityistukialue tai valtakunnallisen inventoinnin kohde sivuaa YSA-aluetta. Poistoraja pidettiin näinkin alhaisena, koska pienten alojen vaikutus lopullisiin pinta-aloihin on vähäinen. Pienten kohteiden mukana olo YSA_Pem-aineiston kappalemäärissä nostanee jonkin verran todellista kohdemäärää. Alle 0,5 aarin kohteita on yhteensä 20 kpl. Tarkoitus on jättää lopullinen ratkaisu kohteen mahdollisesta poistamisesta myöhemmän maastossa tai paikallistuntemusta hyväksi käyttäen tapahtuvan tarkastelun varaan. Aineistoa onkin jatkossa vielä jalostettava karsien pienet pinta-alat pois tai laajentaen niitä realistiseksi perinnemaisemarajaukseksi.

5.5.2 Erityistukiaineistosta johtuvat virheet

Mahdollisia perinnemaisemakohteita haarukoitaessa olivat mukana myös päättäneet erityisympäristötuet. Erityistukiaineistosta kuitenkin puuttuu aiemman kokemuksen perusteella jonkin verran alueita. On myös mahdollista, että peltolohkoaineiston laajuuden vuoksi joitain lohkoja jäi yhdistymättä Excel-muodossa olleisiin tukitietoihin. Analysoitaessa hoidossa olevia alueita mukana olivat vain voimassa olevat erityistuet. Tike:ltä saadussa aineistossa on syksyn 2012 tilanne, josta puuttuu osa jatkettavista sopimuksista, koska kaikkea ei oltu vielä digitoitu Tike:n aineistoon.

Koska analyysissä olivat mukana perinnebiotooppien hoidon erityisympäristötukien lisäksi myös luonnon monimuotoisuuden ja maiseman edistämisen tuet, saattaa arvioitu perinnemaisema-ala olla jonkin verran suurempi kuin mitä todellisuudessa voidaan perinnebiotoopiksi määritellä. Lumo- ja maisemasopimuksia on kaikista analyysissä mukana olleista erityistukisopimuksista noin 16 % eli yhteensä reilut 800 ha. Oletettavaa kuitenkin on, että suurin osa näissä sopimustyypeissä mukana olevista alueista on nimenomaan erilaisia perinnebiotooppeja tai sellaiseksi kunnostettavia kohteita ja että niille on mm. helpomman tukibyrokraatian vuoksi haettu lumo-tukea.

5.5.3 Työohjelmista tulevat virheet

Työohjelmissa merkittyyn ”jatkuvaan hoitoon” kirjataan vain se pinta-ala, jolle ei tehdä peruskunnostusta. Joillakin kohteilla sama pinta-ala on sekä peruskunnostuksessa että jatkuvassa hoidossa, jolloin yhteenlaskettu pinta-ala voi olla suurempi kuin luonnonsuojelualueen koko. Tällaisilla kohteilla perinnebiotooppipinta-alaksi merkittiin luonnonsuojelualueen pinta-ala. Myös niillä työohjelmakohteilla, joilla yhteenlaskettu pinta-ala on pienempi tai yhtä suuri kuin luonnonsuojelualueen pinta-ala, voi esiintyä edellä mainittu virhe (peruskunnostus ja jatkuva hoito kohdistuvat samaan pinta-alaan), jolloin perinnebiotooppipinta-alasta tulee suurempi kuin se todellisuudessa on. Tätä ei pystytty huomioimaan käytössä olevan aineiston avulla. Ongelma johtuu puutteellisesta ohjeistuksesta YSA-työohjelmia laadittaessa.

Koska työohjelmien ja paikkatiedon välinen pinta-alojen heitto merkittävältä osin johtui paikkatietoaineiston tarkemmasta pinta-alalaskennasta verrattuna käsin tallennettuihin työohjelmien pinta-alatietoihin, ei työohjelmien kaikkein vähäisimpiä lisäyksiä otettu huomioon. Mikäli työohjelmasta tuleva perinnemaisemakohteen pinta-alan kasvu jäi alle 10 prosenttiin aiemmin tiedossa olevasta perinnemaisemasta, lisäaluetta ei laskettu mukaan.

5.5.4 Eliölajit-aineiston epävarmuudet

Ottamalla mukaan tarkasteluun myös Eliölajit-järjestelmän indikoimat mahdolliset lisäalueet tuli aineistoon myös paljon epävarmoja kohteita. Laji on saatettu havaita esimerkiksi toissijaisessa elinympäristössään, joka ei ole perinnebiotooppia, esimerkiksi ketonoidanlukko metsäautotiellä. Nämä kohteet olisi perattava paikallistuntemuksen avulla pois aineistosta. Eliölajit-järjestelmästä tulleita kohteita ei otettu mukaan YSA_Pem-aineistoon, vaan ne ovat erillisessä paikkatietoaineistossa.

6 Tiedon hallinta ja päivitys

Ajantasainen ja helposti käytettävissä oleva tieto on tärkeä työkalu tehokkaalle suunnittelulle ja hoidon toteutukselle. Valtakunnallisten ja mm. EU:n tavoitteiden saavuttamisen seuranta ei ole mahdollista ilman toimivaa ja päivittyvää tiedon keruuta ja ylläpitoa. Ajantasainen tieto on myös välttämätöntä resurssitarpeiden arvioinnille.

6.1 Perinnemaisematiedot jatkossa SAKTI-järjestelmään

YSA-alueiden perinnemaisematietoa tullaan jatkossa ylläpitämään luonnonsuojeluhallinnon yhteisessä SAKTI-järjestelmässä. Järjestelmään tullaan sisällyttämään valtakunnallisen perinnemaisemainventoinnin ja sitä seuranneiden päivitysinventointien mukainen ajantasainen tietosisältö koskien kaikkia suojelualueita, mutta myös yksityismaiden perinnemaisemainventointeja. SAKTI:ssa ylläpidettävästä perinnemaisemien tietosisällöstä ja kohderajauksista vastaavat Metsähallituksen luontopalvelut yhdessä alueellisten ELY-keskusten kanssa.

SAKTI:ssa perinnemaisematietoa on kolmella hierarkiatasolla. Kohteen geometria ja tietosisältö tallennetaan tasolle: *perinnebiotooppikohde*. Kohteeseen liittyy yksi tai useampi osa-alue, joita koskeva geometria ja tietosisältö tallennetaan tasolle: *perinnebiotooppialue*. Jos kyseessä on kohde, jolla ei ole erillisiä osa-alueita, luo järjestelmä kohteelle automaattisesti kuitenkin yhden aluegeometrian. Tähän aluegeometriaan kohdistuvat tarkemmat inventointi- ja seurantatiedot. Seurantakertoja voi olla useita, kustakin kerrasta tallentuu oma tietueensa järjestelmään ja edellisten käyntikertojen tietoja pääsee tarvittaessa selaamaan. Luontotyyppikohtaista tietoa tallennetaan *biotooppikuviolle*, jonne viedään mm. kasvillisuus- ja natura-tyyppejä koskevat tiedot. Järjestelmässä on mahdollista tallentaa ja selata myös vuosittaisia hoitotietoja, jotka ovat ajan tasalla valtion suojelualueiden osalta. Ne pyritään saattamaan ajan tasalle myös YSA-alueiden perinnemaisemakohteiden osalta.

Tässä hankkeessa tuotettu YSA-alueiden perinnemaisemien paikkatietoaineisto (YSA_Pem) siirretään SAKTI-järjestelmään. Paikkatietorajaukset viedään *perinnebiotooppikohde* ja *perinnebiotooppialue*-tasolle. Siirrosta huomioidaan SYKE:n valtakunnallisen perinnemaisemaineiston kautta tuleva aluerajaus koskien samaa YSA-aluetta. Syken kautta siirtyvät tiedot ovat pääosin valtakunnallisen perinnemaisemainventoinnin perusteella tehtyjä rajauksia ja niihin liittyy useimmiten 1990-luvun inventointitieto. Useimmilla YSA-alueilla nyt luotu YSA_Pem-aineisto sisältää päivittyntä tietoa kohteen rajauksesta ja on siksi käyttökelpoisin kohteen geometrian rajaus. Tiedonsiirroissa SAKTI:in on otettava huomioon aiemman inventointihetken paikkatiedon säilyminen järjestelmässä historioituvana ja tiettyyn inventoinnin ajankohtaan sidottuna geometriana, mikäli uutta päivitettyä tietoa johdetaan samalle tasolle. Kohteen rajaus vahvistetaan paikallistuntemuksen perusteella ja tarvittaessa laajennetaan koskemaan samaan kokonaisuuteen kuuluvaan suojelualueen ulkopuoliseen osaan.

Tämän selvityksen jälkeenkin jää luultavasti jonkin verran YSA-alueiden perinnemaisemakohteita, joita ei käytössä olleen aineiston perusteella pystytty tunnistamaan. Selvityksessä määritettiin joukko tarkastettavia, potentiaalisia perinnemaisemakohteita (etenkin Eliölajit-järjestelmän ja YSA-työohjelmien kohteet). YSA_Pem-aineisto sisältää siis jonkin verran ns. epävarmoja kohteita, joiden lopullinen varmistus ja kohteen rajaus vaativat paikallisen karttatarkastelun, maastokäynnin ja inventoinnin. Tällaisia ovat esimerkiksi pienet yksittäiset YSAGIS-tietokannassa perinnebiotooppityypiksi määritellyt kuviot, jotka eivät liity järkevään perinnemaisemana hoidettavaan kohdekokonaisuuteen. Tällaiset rajaukset tullaan myöhemmin poistamaan järjestelmästä kohdekohtaisesti. Myös erityistukiaineistosta mahdollisesti tulevat kohteet, joita ei voida pitää perinnemaisemana, poistetaan järjestelmästä. Kun tieto kohteista tarkentuu tai kun uusia kohteita

tulee tietoon, digitoidaan näiden kohteiden rajaukset suoraan SAKTI-järjestelmään, vaikka kohteelta ei olisikaan vielä tehty tarkempaa perinnemaisemainventointia tai kerätty muuta tietosisältöä.

Tavoitteena on, että Metsähallituksessa tehdään vuosittain noin 50 perinnebiotooppien hoitoseurainta suojelualueilla, joista osa on YSA-alueita. Hoitoseurannan tietosisältö vastaa valtakunnallisen perinnemaisemainventoinnin tietosisältöä, ja tietosisältö kohderajauksineen viedään jatkossa SAKTI:in. Myös ELY-keskusten tekemät maakunnalliset päivitysinventoinnit viedään jatkossa SAKTI:in.

6.2 YSA-työohjelmien ja Eliölajit-järjestelmän aineistot

Työohjelmista ja Eliölajit-tietojärjestelmästä tulevia mahdollisia lisäalueita ei suoraan lisätty YSA_Pem-aineistoon, koska alueilla ei vielä ole tarkempaa geometriaa (karttarajaus). Aineistoista on olemassa omat YSA-alueiden rajauksiin perustuvat erillisaineistonsa, työohjelmista kokonaan puuttuvat ja osittain puuttuvat ovat erikseen omana aineistonaan. Lisäksi Eliölajit-järjestelmän indikoimat perinnemaisemat ovat omana poimintanaan. Näiden avulla voidaan jatkossa käydä läpi YSA_Pem-aineistosta puuttuvia kohteita ja digitoida uusia YSA_Pem-rajauksia. Eliölajit järjestelmän avulla poimitusta aineistosta voidaan toimistotyönä poistaa osa kohteista, joissa elinympäristö on selkeästi jokin muu kuin perinnemaisema.

YSA_Pem-aineistosta kokonaan puuttuvia työohjelmien kohteita on kaikkiaan 64 YSA-alueella. Lisäksi 77 suojelualueella työohjelmien ilmoittama pinta-ala oli huomattavasti suurempi kuin muista aineistoista jo saatu YSA_Pem-perinnemaisemarajaus. Eniten päivitystarpeita YSA_Pem-aineiston osalta on Varsinais-Suomessa. Lisäksi työohjelmien perinnebiotooppitietoa puuttuu tausta-aineistoista siksi, että joillakin alueilla perinnemaisemat oli työohjelmassa kohdistettu laajemmalle kokonaisuudelle kuin yksittäiselle YSA-alueelle tai YSA-koodi, jonka perusteella YSA-työohjelmat yhdistettiin paikkatietoaineistoon, puuttui työohjelmasta muusta syystä. Puutteita oli erityisesti Länsi-Suomessa, jossa perinnemaisematietoja oli kohdistettu koko saaristoon YSA-alueen sijasta.

7 Resurssitarve

Hankkeessa tuotettujen pinta-alan ja kohdemäärän arvioiden perusteella voidaan karkeasti haaruroida perinnemaisemakohteiden inventointiin ja hoitamattomien kohteiden hoitoon tarvittavia resursseja. Tässä yhteydessä laaditut laskelmat ovat kuitenkin vasta suuntaa antavia ja resurssitarpeita on tarkennettava myöhemmin hoito-ohjelmatyössä, jossa selvitetään tarkemmin kohteiden hoitotarpeita, priorisointia ja arvioidaan niitä kokonaisuutena alueellisesti ja luontotyypeittäin. Seuraavassa esitetyt ovatkin hyvin karkeita yleistyksiä käytettävissä oleviin kohdemääriin, pinta-aloihin ja keskihintoihin pohjautuen, eikä niistä saa vetää liian suuria johtopäätöksiä.

7.1 Perinnemaisemainventoinnit

Perinnemaisemainventoinnin tiedot ja tarkennetut kohderajaukset puuttuvat tehdyn arvion mukaan yli 900 kohteelta (taulukko 3). Voidaan karkeasti arvioida, että jos näiden kohteiden perinnemaisemainventointi vie noin 1 htpv / kohde, kaikkien inventoimattomien kohteiden läpikäynti vie noin 4 htv. Aiemmin inventoiduista kohteista (reilut 500 kohdetta) osa vaatii päivitysinventoinnin. Eliölajit-järjestelmän indikoimat mahdolliset lisäalueet (noin 400 kohdetta) olisi tarkastettava osin toimistotyönä, osin maastossa. Yhteensä perinnemaisemainventoinnin ja tarkastusten tarvetta olisi arviolta noin 5–7 htv riippuen lopullisesta maastotarkastettavien kohteiden määrästä.

YSA-alueiden perinnemaisemakohteiden inventointi- ja päivitystarpeet tulee huomioida valtakunnallista perinnemaisemainventoinnin päivitystä suunniteltaessa. Myös erilaisissa alueellisissa hankehakemuksissa kannattaa huomioida perinnemaisematiedon tarkennuksen tarpeet. Metsähalitus toteuttaa vuosittain joidenkin YSA-alueiden perinnemaisemainventoinnin osana suojelualueiden perinnebiotooppien hoitoseurantaa. Läpikäytävissä kohteissa on kuitenkin vuosittain mukana vain muutamia YSA-alueita, joten YSA-alueiden perinnemaisemakohteiden tietojen täydennys etenee tätä kautta hyvin hitaasti.

Suurin perinnemaisemainventoinnin tarve on Varsinais-Suomessa, Uudellamaalla ja Pohjanmaan rannikon maakunnissa. Näillä alueilla resurssitarvetta kasvattaa hankalasti saavutettavien saaristokohteiden suuri määrä. Myös Lapissa välimatkat ja kohteiden hankala saavutettavuus lisäävät tarvittavia työpäiviä. Pohjanmaan rannikkoalueilla on tarpeen tehdä paikkatietotarkastelu ennen maastoinventointeja pohjautuen mm. vanhaan karttatietoon sekä primäärisuknessiovaiheiden säilyttämisen tavoitteisiin. Myös muiden alueiden osalta tarkastuksia vaativat kohteet on tarpeen perata toimistotyönä ennen maastoinventointeja.

Perinnemaisemainventoinnit tulee priorisoida siten, että arvokkaimmat, uhanalaisimpia luontotyyppisiä ja lajistoa sisältävät kohteet tulisi inventoitua mahdollisimman pian. Lisäksi tulee huomioida aluekokonaisuuksien tiedonkeruu, jolloin esimerkiksi tiettyjen Natura-alueiden, HKS-alueiden tai suojelualuekokonaisuuksien tiedonkeruu tehdään samanaikaisesti. Uusilta hoitokohteilta tulee ennen hoidon suunnittelua kerätä perinnemaisemainventointia vastaavat tiedot, aluerajaus ja arvoluokitus.

7.2 Uusien hoitokohteiden suunnittelu ja toteutus

Tämän selvityksen perusteella ei voida arvioida hoitoa ensisijaisesti vaativia kohteita ja niiden määrää sekä tarvittavia hoitotoimia. Perinnemaisemien hoidossa ja uusien hoitokohteiden arvioinnissa noudatetaan myöhemmin hoito-ohjelmatyössä laadittavaa suojelualueiden perinnebiotooppi-

en priorisointia. Joitakin yleisiä periaatteita voidaan kuitenkin listata jo tässä yhteydessä. Uusia hoitokohteita otetaan ensisijaisesti kohteista, jotka:

- sisältävät erityisen harvinaisia perinnebiotooppityyppejä ja/tai uhanalaisia lajeja
- kytkeytyvät muuhun suojelualueen tai yksityismaan arvokkaaseen perinnebiotooppiin ja hoitoon ottaminen tukee merkittävän hoitokokonaisuuden muodostumista
- ovat runsaslajisia niittohistorian omaavia kohteita, joiden perinteisen niittokäytön loppumisesta on kulunut vasta vähän aikaa
- sijaitsevat valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella
- kohteella on arvokkaan perinnebiotoopin lisäksi hoitoa kaipaava muinaisjäännös, joka hyötyy laidunnuksesta tai niitosta.

Perinnemaisemakohteiden hoidon suunnittelussa tulee huomioida alueelliset kohdeverkostot. Huomioimalla laaja-alaisesti kohdekokonaisuuksia ja kohteiden sijoittumista voidaan suunnittelussa ja hoidossa saavuttaa toimivampia hoitoratkaisuja ja parantaa kustannustehokkuutta. Lisäksi suunnittelussa tulee huomioida perinnebiotooppien luontotyyppien suhde muihin luontotyyppisiin, erityisesti lehtoihin ja primäärisuknessiometsiin, monimuotoisuuden kannalta parhaiden ratkaisujen löytämiseksi. Tätä voidaan edesauttaa yleissuunnittelulla, jossa tarkastellaan esimerkiksi maakunnan tai tätä pienemmän aluekokonaisuuden tasolla luontotyyppien esiintymistä ja hoitotarpeita.

Pääosin uusien perinnemaisemakohteiden jatkohoitoa tehdään maatalouden erityisympäristötuen avulla, joka on tällä hetkellä ainoa keino jatkuvan hoidon rahoittamiseen. Myös kohteen alkukunnostukseen ja aitaamiseen voidaan käyttää maataloustukijärjestelmän kautta haettavaa eituotannollista investointitukea. Tukia voivat hakea viljelijät ja rekisteröidyt yhdistykset. YSA-alueiden perinnebiotooppien peruskunnostusta voidaan rahoittaa osin myös METSO-ohjelmasta (puustoiset perinnebiotoopit). Erilaisissa hankkeissa on mahdollista toteuttaa etenkin peruskunnostukseen liittyviä toimenpiteitä, ja hankkeiden tarjoamia mahdollisuuksia voisi hyödyntää nykyistä tehokkaammin YSA-alueiden suunnittelussa ja hoidossa. Useimmiten hankkeilla ei kuitenkaan pystytä rahoittamaan kohteiden jatkuvaa hoitoa. Ympäristöhallinnon erillisrahat kohteiden hoitoon ovat erittäin niukat.

Käytettävissä olevan aineiston pohjalta on mahdotonta arvioida peruskunnostusta vaativien kohteiden määrää ja sitä kautta todellista resurssitarvetta. Voidaan olettaa, että peruskunnostustarvetta on suurella osalla pitkään hoidotta olleista kohteista, mutta tarvittavat toimenpiteet vaihtelevat kohteittain. Tarkemmin kunnostettavien kohteiden tilannetta ja tarpeita tullaan arvioimaan hoito-ohjelmatyön aikana. Voidaan kuitenkin arvioida, että jos peruskunnostuksen tarve olisi esimerkiksi noin 30 % hoitoa vailla olevasta YSA-alueiden perinnemaisemien alasta (noin 2 100 ha, taulukko 3) käyttäen Metsähallituksen luontopalvelujen viime vuosina toteutunutta keskimääräistä kustannusta perus- ja täydennyskunnostuksissa hehtaaria kohden, noin 2 000 €/ha, resurssitarve olisi 4 M€. Osalla kohteista tarvittavat peruskunnostuksen toimenpiteet ylittävät mm. voimakkaan umpeenkasvun vuoksi tässä laskelmassa käytetyn hehtaarikustannuksen. Voi myös olla, että peruskunnostustarvetta on suuremmalla osalla kohteista. Todellista peruskunnostustarvetta ja tarvittavia resursseja ei tämän selvityksen tietojen perusteella voida tarkasti arvioida. On myös huomioitava, että monella jo hoidossa olevalla kohteella on täydennyskunnostuksen tarvetta, esimerkiksi puuston tai ruovikon poistoa. Myös nämä tarpeet on tarpeen kartoittaa tarkemmin hoito-ohjelmatyön aikana.

Hoitamattomien kohteiden arvioidun määrän perusteella voidaan karkeasti arvioida jatkuvan hoidon kustannukset, jos kaikki hoitamattomat kohteet (noin 7 000 ha) pyrittäisiin saamaan jatkuvan hoidon piiriin maatalouden erityisympäristötuella (taulukko 3). Jos resurssitarpeen arvioinnissa käytetään nykyistä perinnebiotooppien hoidon erityistuen maksimia 450 €/ha, on kustannus koko hoidotta olevan pinta-alan jatkuvalla hoidolle reilut 3 M €/vuosi, olettaen että perinnemaisemien

kokonaismäärä todellisuudessa vastaa tässä hankkeessa arvioitua. Luultavasti resurssitarve on kuitenkin pienempi, sillä arvioidussa kokonaisalassa on mukana myös esimerkiksi merenrantaniittyjä, joita ei ole järkevää ottaa hoidon piiriin. Tällaisia kohteita on etenkin Pohjois-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Ne pysyvät avoimina ilman hoitoa, ovat niin pienialaisia, ettei niitä kannata ottaa hoitoon, tai niiden hoito on ristiriidassa primäärisuknessiometsien suojelun kanssa. Osa maanko-hoamisrannikon rannoista on päätetty jättää kehittymään luonnontilaisesti, jotta luontaisia sukkesiosarjoja säilyisi riittävästi. Kokonaisalan arvioissa on lisäksi mukana muita tarkastusta vaativia kohteita. Toisaalta jos hoitamattomien kohteiden joukossa on esimerkiksi niittämällä hoidettavia kohteita, on hehtaarikustannus huomattavasti tässä laskelmassa käytettyä jatkuvan hoidon hehtaarihintaa korkeampi. Hoitamattomien kohteiden joukossa on myös kohteita, joille maanomistajat eivät halua hoitotoimia.

Kokonaisresurssitarvetta arvioitaessa tulee lisätä laskelmaan Metsähallituksen suunnittelijoiden ja suojelubiologien kohteiden inventointeihin, suunnitteluun, hoidon järjestelyihin ja ylläpitoon sekä seurantaan liittyvät resurssit. Näitä ei pystytty arvioimaan tässä yhteydessä tarkempien kohdetietojen puuttuessa.

YSA-alueilla on luontoarvojen lisäksi huomattavia kulttuuriperintö- ja maisema-arvoja, joiden säilyttäminen vaatii asiantuntemusta, inventointeja ja hoitotoimia. Useimmiten perinnemaiseman ja muinaisjäännöksen hoito kulkevat käsi kädessä ja toisiaan hyödyttäen. Synergiahöytyjä on edelleen mahdollista lisätä mm. eri asiantuntijoiden yhteistyönä tehtävän kohteiden suunnittelun kautta. Tiedon vaihtoa eri tahojen välillä on tarpeen lisätä. Maisema-alueilla perinnemaisemakohteiden ja muinaisjäännösten hoitoon on syytä kiinnittää erityistä huomiota ja priorisoida niillä olevien hoitamattomien kohteiden suunnittelua ja hoitoa. Erityisympäristötuella voidaan useissa tapauksissa hyödyttää myös muinaisjäännösten hoitoa.

7.3 Lti-Päivitystarpeet

Luontotyyppi-inventointi puuttuu 311 YSA-alueelta, jossa on perinnemaisemakohde (perinnemaisemakohdetta leikkaava ala 1 573 ha). Lounais-Suomen verrattain alhainen inventointiprosentti vaikuttaa arvioituun perinnemaisemakohteiden kokonaismäärään. Luontotyyppi-inventointia toteutetaan Metsähallituksen vuosittaisen lti-inventointisuunnitelman mukaisesti. Nykyresursseilla arvioidaan, että kaikki suojelualueet on läpikäyty vuonna 2020.

Taulukko 3. Yksityisten suojelualueiden perinnemaisemainventoinnin ja kohteiden jatkuvan hoidon resurssitarvearvio maakunnittain.

Maakunta	YSA-alueiden inventoidut perinnemaisemat (VPI), päivitysinventointitarve ¹		YSA-alueiden inventoimattomat perinnemaisemat ²		YSA-alueiden perinnemaisemat joita hoidetaan erityistuella ³		YSA-alueiden hoitamatto-mat perinnemaisemat ⁴		Uusien kohteiden jatkuvan hoidon arvioitu resurssitarve ⁵
	Kpl	Ha	Kpl	Ha	Kpl	Ha	Kpl	Ha	Euroa
Uusimaa	41	194,3	123	656	46	471	118	380	170 820
Varsinais-Suomi	157	934,3	81	302	140	741	98	494	222 435
Satakunta	66	410,1	42	306	54	509	54	207	93 330
Kanta-Häme	13	9,6	22	36	13	16	22	29	13 185
Pirkanmaa	26	84,0	47	103	32	63	41	124	55 845
Päijät-Häme	8	15,6	12	21	7	14	13	23	10 440
Kymenlaakso	4	23,6	23	29	6	30	21	23	10 395
Etelä-Karjala	0	0	12	13	2	0	10	13	5 670
Etelä-Savo	9	52,6	24	109	16	69	17	93	41 805
Pohjois-Savo	15	29,9	59	172	40	128	34	74	33 165
Pohjois-Karjala	7	43,9	46	102	25	65	28	80	36 135
Keski-Suomi	17	63,1	24	42	17	34	24	72	32 355
Etelä-Pohjanmaa	4	1,9		0	2	0	2	2	855
Pohjanmaa	51	943,8	168	2 352	74	1 193	145	2102	946 035
Keski-Pohjanmaa	3	35,3	13	95	2	46	14	84	37 755
Pohjois-Pohjanmaa	88	6 31,7	218	4 121	153	1 875	155	2 878	1 295 145
Kainuu	3	4,9	6	9	1	3	8	11	4770
Lappi	26	3 16,5	14	201	8	40	32	477	214 785
Yhteensä	538	3 795	934	8 667	638	5 295	836	7 167	3 224 925

¹ luku kertoo kuinka monella YSA-alueella (MRA, LTA ja ERA mukaan lukien) on perinnemaisemaa. Inventoinut perinnemaisemat käsittävät sekä valtakunnallisen inventoinnin (vpi) rajaukset että alueellisten täydennysinventointien tiedossa olevat rajaukset. Osalla aiemmin inventoiduista kohteista on päivitysinventoinnin tarve.

² YSA_Pem josta vähennetty VPI:ssa mukana olleet kohteet (pinta-alassa mukana kaikki inventoimaton ala, kappalemäärässä eivät ole mukana osittain jo inventoidut YSA-alueiden perinnemaisemat, vaan kappalemäärä ilmoittaa niiden YSA-alueiden määrän, joiden perinnemaisemaa ei ole vielä ollenkaan inventoitu).

³ YSA-alueille (MRA, LTA ja ERA mukaan lukien) sijoittuvat erityistukilohkot, joilla on voimassa vuonna 2012 perinnebiotoopin, luonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitoa koskeva sopimus; erityistukiaineistosta saattaa puuttua joitain kohteita; kappalemäärässä mukana sellaisetkin ysa-alueet, joiden perinnemaisemasta vain pieni osa hoidetaan erityistuella

⁴ YSA_Pem josta vähennetty erityistuella hoidetut YSA-alueet, lukumäärässä mukana vain kokonaan hoitamattomat kohteet

⁵ arvioitu resurssitarve uusien kohteiden jatkuvalla hoidolle; käytetty erityistuen (450 eur/ha) mukaista arviota (hoitamaton ala x 450 eur)

8 Johtopäätökset

Tuoreimman vuonna 2013 tehdyn Natura 2000 -luontotyyppien direktiiviraportoinnin mukaan perinnebiotooppien tila ei ole parantunut. Verrattaessa nykytilannetta edelliseen 6 vuotta sitten tapahtuneeseen raportointiin on perinnebiotooppien tila edelleen luontotyyppiryhmistämme hälyttävien ja luontotyyppien tila heikko. Useimpien perinnebiotooppityyppien osalta kehityssuunnaksi on arvioitu taantuva. Tällä hetkellä perinnebiotooppien suotuisan suojelun taso on siis kaukana eikä perinnebiotooppien muodostamasta elinympäristöverkostosta ja alueiden kytkeytymisestä toisiinsa voida puhua. Hoidettua alaa tarvitaan merkittävästi lisää ja hoidon on oltava riittävän laadukasta. Ilman tehokkaita toimia ei vuoden 2020 tavoitetta monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämistä tulla saavuttamaan. Arvokkaimpien, erityisesti kaikkein uhanalaisimpia luontotyyppisiä ja lajistoa sisältävien kohteiden hoitoon saattamisella on kiire, sillä umpeen kasvavien kohteiden luontoarvot katoavat kiihtyvällä vauhdilla, varsinkin vaateliaampien lajien osalta.

Perinnebiotooppien kokonaistilanteen kartoittamiseksi ja tarkempien tavoitteiden sekä resurssitarpeiden arvioimiseksi on tarpeen laatia kaikki suojelualueet käsittävä perinnebiotooppien hoito-ohjelma, joka koostuu kohteiden alueellisesta tarkastelusta, mahdollisista tarkennuksista ja hoito-ohjelmien määrittämisestä sekä valtakunnallisista, alueellisista ja luontotyyppikohtaisista tavoitteista. Tämän jälkeen voidaan arvioida perinnebiotooppien suotuisan suojelutason saavuttamisen edellytyksiä, tarvittavia toimia sekä resurssitarpeita.

Tämän selvityksen mukaan YSA-alueille sijoittuu huomattavasti aiempaa arviota enemmän perinnebiotooppeja ja paljon kulttuuriperintökohteita. Hoitamattomien kohteiden suuri määrä on haaste suojelualueista vastaavalle taholle, joka tulee olemaan jatkossa myös yksityisten suojelualueiden osalta Metsähallituksen luontopalvelut. Inventoimattomien kohteiden suuri osuus vaikeuttaa mm. hoito- ja resurssitarpeiden arviointia. Selvityksen perusteella on selvää, että YSA-alueilla on merkittävä potentiaali perinnebiotooppien suojelutason parantamisessa sekä kulttuuriperinnön ylläpitämisessä, mikäli kohteiden inventointiin ja hoitoon on käytettävissä riittävät resurssit.

Nyt tehty selvitys YSA-alueiden perinnebiotooppien pinta-alasta toimii suojelualueiden perinnebiotooppien hoito-ohjelmaa pohjustavana esiselvityksenä. Työtä jatkettiin vuonna 2014 vastaavalla valtion suojelualueiden perinnemaisemien pinta-alaselvityksellä (Raatikainen & Raatikainen 2015). Tämän jälkeen on läpikäytävä kohteet alueellisesti, tarkastettava epävarmat kohteet maastossa sekä tarvittaessa poistettava ns. väärät kohteet sekä lisättävä alueilla tiedossa olevat tämän selvityksen ulkopuolelle jääneet kohteet paikkatietoaineistoon. Uhanalaisten lajien esiintymätietojen tarkastaminen osana alueellisia kohdetarkennuksia on tärkeää. Työtä on jatkettava määrittämällä alueelliset ja luontotyyppikohtaiset perinnebiotooppien hoitotavoitteet sekä priorisoimalla kiireisimmät hoitoa vailla olevat kohteet. Tarpeen on mm. selvittää ne erityistukeen soveltuvat kohteet, joille hoitoa halutaan ensisijaisesti kohdentaa. Erityistuella hoidettaviksi soveltuvien kohteiden hoitoon saattamista voidaan tehostaa mm. Laidunpankki-nettipalvelun kautta. Lisäksi on tarpeen arvioida vapaaehtoistyöhön soveltuvat kohteet ja tuoda niitä aktiivisesti tarjolle mm. yhdistysten ja talkootapahtumien hoitokohteiksi.

Perinnebiotooppien tiedonhallinta ja sen myötä hoitotilanteen ja resurssitarpeiden arviointi helpottuvat merkittävästi SAKTI-järjestelmän käyttöönoton myötä. Käyttöönotto ja koulutus on järjestettävä niin, että kaikki Metsähallituksen ja ELY-keskusten perinnebiotooppien parissa toimivat saavat riittävän rutiinin järjestelmän käyttöön ja perinnebiotooppitiedon selaamiseen ja tallentamiseen. On erittäin tärkeää, että tietoa pystytään myös päivittämään päivitysinventointien ja hoito-seurantakäyntien myötä. Tähän on varattava riittävät resurssit. Vain näin pystytään seuraamaan perinnemaisemakohteiden luontotyyppien ja lajiston tilan kehitystä sekä paikallisesti että laajassa mittakaavassa, arvioimaan resurssitarpeita ja mm. raportoimaan tarvittavat tiedot perinnebiotoop-

piemme tilasta. Suojelualueiden perinnemaisemainventointien suuri tarve tulee ottaa huomioon mahdollista valtakunnallista perinnemaisemien päivitysinventointia suunniteltaessa.

Lähteet

- Kemppainen, R. & Lehtomaa, L. 2009: Perinnebiotooppien hoidon tila ja tavoitteet. Valtakunnallinen kooste perinnebiotooppien alueellisista hoito-ohjelmista. – Lounais-Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2/2009. 77 s.
- Maa- ja metsätalousministeriö 2013: Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman 2007–2013 vuoden 2012 vuosikertomus. – Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki. 92 s.
- Raatikainen, K. (toim.) 2009: Perinnebiotooppien seurantaohje. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 117. 109 s.
- Raatikainen, K. J. & Raatikainen, K. 2015: Valtion maiden perinnebiotooppien pinta-alaselvitys 2014. – Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 216. 65 s.

Käytetyt aineistot

1 YKSITYISTEN SUOJELUALUEIDEN VALTAKUNNALLINEN PAIKKATIETOAINEISTO

- Aineiston kuvaus: Yksityiselle maalle perustetut luonnonsuojelualueet, aineistossa mukana YSA-alueet (yksityiset luonnonsuojelualueet), ERA-alueet (erityissuojeltavien lajien rauhoitusrajaukset), LTA-alueet (luontotyyppien rauhoitusrajaukset) sekä MRA-alueet eli määräämiskäiset rauhoitukset. Aineisto kattaa koko Suomen. Mukana myös valtion alueilla sijaitsevat YSA_alueet.
- Muoto: alue
- Toimitaja: SYKE/Minna Kaartinen, ELY-keskukset
- Ajantasaisuus ja päivitys: 06/2012–12/2012 (päivitetään 2 krt vuodessa puolen vuoden viiveellä), ELY:jen aineistoa päivitetään jatkuvasti: marras-joulukuun 2012 tilannetta vastaavat aineistot saatu 10 ELY:stä (uusimmat puuttuvat seuraavista: EPOELY, KSELY, LAELY, POELY, UUSELY)

2 NATURA-ALUEET

- Kuvaus: Euroopan unionin tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden väheneminen alueellaan. Yksi tärkeimmistä keinoista on luonnonsuojelun kannalta tärkeistä alueista muodostettava Natura 2000 -verkosto. Natura 2000 -verkosto turvaa luontodirektiivissä määriteltyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjä. Jokainen jäsenmaa laatii kansallisen luettelon luontodirektiivin mukaisista Natura-alueistaan (SCI-alueet). EU:n komissio arvioi jäsenmaan luettelon yhteistyössä Euroopan ympäristökeskuksen luontokeskuksen ja jäsenmaiden kanssa. Lopullisen päätöksen Natura 2000 -verkostosta tekee EU:n ministerineuvosto tai EU:n komissio. Lisäksi verkostoon kuuluu lintudirektiivin mukaisia erityisiä suojelualueita (SPA-alueet), jotka jäsenmaat ovat itse valinneet ja ilmoittaneet EU-komissiolle.

Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden suojelua on tarkoitus toteuttaa mm. luonnonsuojelulain, erämaalain, ulkoilulain, maa-aineslain, koskiensuojelulain, vesilain ja ympäristösuojelulain mukaisessa menettelyssä. Paikkatietokantaan on tallennettu myös Natura-alueiden toteuttamistaparajaukset. Kohteiden suojelu perustuu Euroopan yhteisön luonto ja lintudirektiiveihin.

Natura 2000 -paikkatietokanta sisältää kaikki valtioneuvoston päätösten mukaiset Natura-alueet, jotka on esitetty paikkatietoaineistossa joko aluemaisina tai viivamaisina kohteina. Natura 2000 -kohteista seitsemän on jokikohteita, jotka ovat paikkatietokannassa pelkästään viivoina (route), ja seitsemän jokikohdetta, jotka ovat sekä viivoina (route) että alueina (region).

- Muoto: viiva ja alue
- Toimitaja ja copyright: SYKE
- Päivitys ja ajantasaisuus: päivitykset: 1998, 1999, 2002, 2004, 2005 ja 2006. Ei jatkuvasti päivittyvä.

3 RAMSAR-ALUEET

- Kuvaus: Ramsarin sopimus (1975) velvoittaa valtioita edistämään kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen ja vesilintujen suojelua perustamalla luonnonsuojelualueita vesiperäisille maille. Suomessa on 49 Ramsar-aluetta, jotka kaikki kuuluvat Natura 2000 -verkostoon.
- Muoto: alue
- Toimitaja: SYKE
- Päivitys ja ajantasaisuus: ei jatkuvasti päivittyvä.

LIITE 1. 2(5)

4 MAISEMA-ALUEET

- Kuvaus: MAO Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Valtioneuvoston periaatepäätös 5.1.1995 6. PMO Valtioneuvoston periaatepäätös Mikkelinlahtien saariryhmän suojelemiseksi 24.8.1989 7. KLO Kansallis- ja luonnonpuistojen kehittämissuunnitelma. Valtioneuvoston periaatepäätös 24.2.1978
- Muoto: alue
- Toimitaja: SYKE
- Päivitys ja ajantasaisuus: päivitys 1995, ei jatkuvasti päivittyvä.

5 MUSEOVIRASTON AINEISTOT

- Muoto: piste, viiva alue
- Toimittaja: Museovirasto (ladattavissa Museoviraston latauspalvelusta: <http://paikkatieto.nba.fi/>)
- Aineistot:
 - **Muinaisjäännöskisteri** (alue- ja pistemäiset kohteet)
Kuvaus: Aineisto sisältää sijainti- ja ominaisuustiedot Museoviraston ylläpitämässä muinajäännösrekisterissä olevista muinajäännöskisterilain 17.6.1963/295 nojalla rauhoitettuja kiinteistä muinajäännöksistä. Kohteilla on pistemäinen tieto ja sen lisäksi osalle kohteista on digitoitu aluemäinen raja. Aluemäinen raja kuvaa muinajäännöksen laajuutta tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella. Raja voi muuttua tutkimustiedon karttuessa. Muinajäännösten alueraja tarkoittaa, että alueen rajat on määriteltävä maastotarkastuksessa, siis paikan päällä havainnoimalla ja vanhaa karttamateriaalia hyväksikäyttäen, kun taas pistemäinen muinajäännös voi sisältää esimerkiksi tiedon, että siinä on vanha asuinpaikka mutta aluetta ei ole vielä määriteltävä.
 - **RKY** (valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt; piste-, alue- ja viivamäiset kohteet)
Kuvaus: Museovirastossa laadittu valtakunnallinen inventointi, joka Valtioneuvoston 20.12.2009 antamalla päätöksellä korvaa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa mainitun vastaavan vuoden 1993 inventoinnin. Uusi inventointi sisältää 1 258 kohdetta.
Inventoinnissa on huomioitu alueellisesti ja ajallisesti rakennusperinnön monimuotoisuus ja Suomen historian keskeiset teemat. Kulttuuriympäristöt ovat yksittäisiä rakennuksia laajempia alueita, ja ne voivat ulottua yli kuntarajojen. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt tulee ottaa huomioon kaavoituksessa. Kohteet ovat pisteitä, viivoja, alueita tai niiden yhdistelmiä.
Lisätietoa kohdevalikoimasta: <http://www.rky.fi>
 - **Suojeltu rakennusperintö** (alue- ja pistemäiset kohteet)
Rakennusperintöaineisto sisältää Asetuksella 480/85, Kirkkolaililla (1054/1993), Lailla ortodoksisesta kirkosta (985/2006) sekä ns. Rautatiesopimuksella (1998) suojellut kohteet ja niihin kuuluvat rakennukset. Kirkkolaililla ja Lailla ortodoksisesta kirkosta suojelluista kohteista mukana ovat vain ennen vuotta 1917 rakennetut kirkkorakennukset, eivät mahdolliset muut rakennukset kuten tapulit tai hautakappelit. Aineisto ei sisällä kaavoissa suojeltuja rakennuksia tai alueita.
- Päivitys ja ajantasaisuus: muinajäännös- ja suojeltu rakennusperintö -aineistot ovat jatkuvasti päivittyviä, RKY päivitetty 2009 (korvaa vuoden 2003 aineiston); aineistot irrotettu Museoviraston paikkatietojärjestelmästä 30.11.2012.

6 VALTAKUNNALLINEN PERINNEMAISEMIEN INVENTOINTIAINEISTO

- Aineiston kuvaus: Valtakunnallisen perinnemaisemainventoinnin kohteet sekä myöhempien maakunnallisten täydennysinventointien kohteet. Aineistossa tärkeimpinä tietokenttinä nimi ja arvoluokitus. Arvoluokitusta ei ole tiedossa kaikille kohteille. Aineisto kattaa koko Suomen.
- Muoto: alue
- Toimittaja: SYKE/Seppo Tuominen, Minna Kallio; ELY-keskukset
- Ajantasaisuus ja päivitys: SYKE:stä saatu Metsähallituksen SAKTI-järjestelmää varten luotu koeaineisto sekä ELY-keskusten SYKE:een toimittamat aineistot. SYKE:ssä tuotettava valtakunnallinen aineisto on vielä keskeneräinen. YSA-perinnebiotooppi -projektia varten koostettiin näistä aineistosta mahdollisimman kattava aineisto. Lumo-yleissuunnittelun uusia pb-rajauksia oli mukana Lapin ELY:n ja Varsinais-Suomen ELY:n aineistoissa sekä Varsinais-Suomen ELY:n aineistossa lisäksi erityistukiaineistolla luotuja uusia ja korjattuja pb-rajauksia. Valtakunnallisen aineiston päivitys jatkossa (kun aineisto saadaan ensin tehtyä) tarpeen mukaan. Aineisto ei sisällä päällekkäisyyksiä.
- Käyttöehdot: Rajoitettu käyttö.

7 ELÖLAJIT-TIETOJÄRJESTELMÄ

- Kuvaus: Sisältää havainto- ja havaintopaikkatietoja valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisista lajeista, silmälläpidettävistä lajeista, direktiivilajeista sekä eräistä muista ympäristöhallinnossa seurattavista lajeista. Tietojen kattavuus vaihtelee lajeittain ja eliöryhmittäin. Suojelusyistä joidenkin uhanalaisten lajien havaintopaikkatietoja ei tallenneta järjestelmään lainkaan
- Aineistosta mukana lajisto, jonka elinympäristöksi (habitaatti) määritelty jokin seuraavista (Eliölajit tietojärjestelmän habitaattiluokittelu: Lajien uhanalaisuuden arvioinnin ohjausryhmä, LAUHA. Suomen lajien uhanalaisuus - Punainen kirja 2010; poiminta aineistosta 10.4.2013)
 - Itämeren niitty- ja luhtarannat (Rin)
 - Järvien ja jokien niitty- ja luhtarannat (Rjn)
 - Perinneympäristöt ja muut ihmisen muuttamat ympäristöt (I)
 - Kuivat niityt ja kedot (In)
 - Tuoreet niityt (It)
 - Hakamaat ja lehdesniityt (Ih)
 - Kosteat niityt, ojanpientareet (Ik)
 - Puistot pihamaat ja puutarhat (Ip)
 - Vanhat puistot pihamaat ja puutarhat (Ipv)
- Erikseen poimittu perhosista apollo- ja pikkuapollonhavainnot (poimittu 3.1.2013)
- Lisäksi erikseen Eliölajit-tietojärjestelmästä poimittu perinnebiotooppien *uhanalainen* kasvilajisto Juha Pykälän (2009) listan mukaisena (ks. Raatikainen 2009: Perinnebiotooppien seurantaohje, liite 12; lisätty listalta puuttuvat lajit: kimalaisorho, mätäshelmikkä, miehenkämmekkä, soikkokämmekkä ja baltiantoukokämmekkä; poistettu listan lajit: vuori- ja kynäjalava, kangasvuokko, jotka eivät niin selvästi indikoiv perinnemaisemaa, poimittu 3.1.2013)
- Muoto: piste, aineiston tarkkuus vaihtelee
- Toimittaja: SYKE
- Päivitys ja ajantasaisuus: jatkuva päivitys
- Käyttöehdot: Rajoitettu käyttö

LIITE 1. 4(5)

8 YSAGIS

- Kuvaus: Aineisto kattaa koko Suomen.
- Muoto: alue
- Toimittaja: Metsähallitus
- Päivitys ja ajantasaisuus: jatkuvasti päivittyvä; päivitystilanne 4.12.2012
- Perinnemaisemahauissa käytetyt aineistot (harmaalla olevia ei löytynyt ysagis-aineistota):
 - Toimenpiteen tavoite (tiedosto: ysa_biotooppi, sarake: tavoite):
 - 4 Avoimen perinneympäristön hoito
 - 5 Puustoisien perinneympäristön hoito
 - 14 Maisemanhoito
 - 16 Avoimen ranta-alueen hoito
 - Luonnonsuojelun toimenpiteet (tiedosto: ysa_tpide_ehd, sarake: tpide):
 - 934 Niitto ja haravointi
 - 935 Kulotus
 - 936 Laidunnus
 - 957 Katajan poisto
 - 960 Lehdestys ja latvominen
 - 961 Kaskeaminen
 - 971 Hoitoseuranta (työkohde)
 - Inventointiluokat (tiedosto: ysa_biotooppi, sarake: invent_lk):
 - 510-590 Perinne- tai niittykuvio
 - Natura-luontotyypit (tiedosto: ysa_biotooppi, sarake: natura_tyy, natura_t_1):
 - 1630 Merenrantaniityt *
 - 4030 Kuivat nummet
 - 6210 Kuivat niityt ja pensaikot kalkkipitoisilla alustoilla
 - 6230 Runsaslajiset jäkkiniityt *
 - 6270 Runsaslajiset kuivat ja tuoret niityt *
 - 6280 Alvarit ja kalkkivaikutteiset kalliokedot *
 - 6410 Siniheinäniityt
 - 6430 Kosteat suurruohoniityt
 - 6450 Tulvaniityt
 - 6510 Alavat niitetyt niityt
 - 6520 Vuoristojen niitetyt niityt
 - 6530 Lehdes- ja vesaniityt *
 - 9070 Hakamaat ja kaskilaitumet
 - Kasvillisuustyypit (tiedosto: ysa_biotooppi, sarake: kasv_tyyp):
 - 520000 – 529999 Rantaniityt
 - 700000 – 759999 Perinnekasvillisuus

9 YSA-TYÖOHJELMAT

Metsähallituksen excel-aineisto, joka tuotettu yhteistyössä ELY:jen kanssa. Jatkuva päivitys.

- Muoto: excel
- Käytetyt tiedot:
 - Puustoisien perinnebiotoopin peruskunnostus (ha)
 - Avoimen perinnebiotoopin peruskunnostus (ha)
 - Jatkuva hoito (ha)
- Päivitys ja ajantasaisuus: Jatkuva päivitys. Aineisto poimittu 9.4.2013

10 MAATALOUDEN ERITYISTUET

- Kuvaus: Maaseutuviraston erityistukiaineisto, jossa mukana alla luetellut maatalouden ympäristötuen erityistuen mukaiset erityistukirajaukset: Erityistukiaineistot on sidottu Tike:n pelto-lohkorekisteriin lohkotunnuksella (päivitetty 31.3.2012). Aineistossa esiintyy puutteellisuuksia johtuen puuttuvista/vaihtuneista lohkotunnuksista ja hävinneistä peltolohkoista. Aineisto on jaettu kahteen osaan, jossa toisessa (erityistuki_2012) on vuonna 2012 voimassa olleet erityistukisopimukset ja toisessa tätä aiemmin päättyneet sopimukset (erityistuki_paattyneet). Osa vuonna 2012 uusituista sopimuksista puuttuu erityistuki_2012-aineistosta, mutta löytyy erityistuki_paattyneet-aineistosta. Aineisto kattaa koko Suomen Ahvenanmaata lukuun ottamatta.
- Mukana olevat sopimustyyppit:
 - Perinnebiotoopin hoito
 - Luonnon monimuotoisuuden edistäminen
 - Maiseman kehittäminen ja hoito
 - Luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen
 - Kosteikon ja laskeutusaltaan perustaminen ja hoito
 - Monivaikutteisten kosteikkojen hoito
 - Suojavyöhykkeen perustaminen ja hoito
- Muoto: alue
- Toimittaja, copyright: (MAVI/TIKE);
- Päivitys ja ajantasaisuus: Jatkuvasti päivittyvä (erityistuet haussa kerran vuodessa). Päivitystilanne 12/2012, joka sisältää päivitettyä vuoden 2011 tilanteen. Mukana on myös osa vuonna 2012 tehdyistä erityistukipäätöksistä.
- Käyttöehdot: Aineisto muodostaa henkilötietolaisa (523/1999) tarkoitettuun sähköiseen henkilökisteriin rinnastettavan aineiston. Aineistoa on käsiteltävä luottamuksellisesti ja huolehdittava tietojen suojaamisesta asianmukaisesti. Aineiston käyttäminen henkilökisterin muodostamiseen on mahdollista ainoastaan henkilötietolain mukaisesti. Tietoja ei saa luovuttaa edelleen. Käyttölupa saatu viranomaiskäyttöä varten ja se kattaa oheisen hankkeen lisäksi Metsähallituksen viranomaistyön, jossa seurataan sekä valtion omistamien että yksityisten suojelualueiden perinnemaisemien hoidon laatua. Aineistoja voi hyödyntää esim. erityistukisopimusasiakirjojen pyytämiseen alueellisista ELY-keskuksista.

LIITE 2.

Inventoidut perinnemaisemat

Maakunta	YSA, alueet ¹		Inventoidut perinnemaisemat (ha) ²	YSA-alueille sijoittuvat inventoidut perinnemaisemat ³		YSA-alueille sijoittuvat inventoimat-tomat perinnemaisemat ⁴		
	Kpl	Ha		Kpl	Ha	Kokonaan (kpl) ⁵	Osittain (kpl) ⁶	Ha
Uusimaa	1 021	31 171,3	1 080,3	41	194,3	123	148	655,9
Varsinais-Suomi	846	10 979,1	6 934,8	157	934,3	78	175	301,7
Satakunta	415	8 589,2	2 637,9	66	410,1	42	72	306,0
Kanta-Häme	493	3 177,8	458,5	13	9,6	22	27	36,0
Pirkanmaa	753	7 023,3	1 124,9	26	84,0	47	60	102,7
Päijät-Häme	502	3 584,1	542,7	8	15,6	11	16	21,2
Kymenlaakso	212	3 759,8	261,7	4	23,6	23	27	29,0
Etelä-Karjala	201	2 837,5	146,7	-	-	12	12	12,7
Etelä-Savo	660	12 893,2	671,8	9	52,6	24	28	109,1
Pohjois-Savo	791	13 390,2	1 239,1	15	29,9	58	68	171,8
Pohjois-Karjala	666	14 779,3	451,0	7	43,9	46	47	101,7
Keski-Suomi	886	8 193,4	1 051,2	17	63,1	24	34	42,3
Etelä-Pohjanmaa	111	1 763,5	753,3	4	1,9	-	2	0,2
Pohjanmaa	975	78 566,3	1 550,9	51	943,8	168	178	2 351,8
Keski-Pohjanmaa	148	7 426,0	528,8	3	35,3	13	14	94,6
Pohjois-Pohjanmaa	1 018	41 535,8	3 236,9	88	631,7	217	294	4 121,3
Kainuu	206	1 678,1	1 933,1	3	4,9	6	7	8,8
Lappi	349	8 457,5	6 156,5	26	316,5	14	23	200,5
	10 253	259 805,5	30 760,0	538	3 795,0	928	1 232	8 667

¹ YSA-luvuissa mukana myös määräaikaiset rauhoitukset (MRA), luontotyyppipäätökset (LTA) sekä erityissuojeltavan lajin rauhoitusrajaukset

² inventoinut perinnemaisemat käsittävät sekä valtakunnallisen inventoinnin (vpi) rajaukset että maakunnallisten täydennysinventointien tiedossa olevat rajaukset

³ luku kertoo kuinka monella YSA-alueella on valtakunnallisissa ja maakunnallisissa inventoinneissa löydettyä perinnemaisemaa; perinnemaisema-ala YSA-alueella

⁴ YSA_Pem (VPI); perinnemaisemainventoimattomien YSA-alueiden kappalemäärä laskettu kahdella tavalla, pinta-alassa ei merkittävää heittoa laskutapojen välillä

⁵ YSA-alueiden kappalemäärä, joiden perinnemaisemaa ei ole inventoitu valtakunnallisissa ja maakunnallisissa täydennysinventoinneissa

⁶ YSA-alueiden kappalemäärä, joiden perinnemaisemasta osa on inventoitua, osa inventoimatonta

Perinnebiotooppien tallennustilanne YSAGIS-järjestelmässä

a) Inventointiluokat

Maakunta	Nummi (ha) 510	Kuiva niitty 521	Tuore niitty 522	Kostea niitty 523	Leh- des- niitty 530	Haka- maa 540	Metsä- laidun 560	Kaski- alue 570	Perin- teinen piha tai vanha asuin- kenttä 590	Yhteensä (ha)
Uusimaa	2,7	10,2	49,6	100,8	-	62,1	79,6	-	1,2	306,1
Varsinais-Suomi	6,1	7,4	69,1	25,1	1,3	55,4	52,0	-	-	216,3
Satakunta	10,5	22,7	32,2	118,7	-	43,3	45,6	-	1,9	274,8
Kanta-Häme	-	0,5	2,1	4,2	-	0,8	-	-	0,8	8,4
Pirkanmaa	-	2,2	21,9	12,7	-	16,4	3,9	-	4,1	61,1
Päijät-Häme	-	0,2	4,9	7,6	-	6,3	2,1	-	-	21,1
Kymenlaakso	-	0,4	0,3	4,7	-	-	-	-	-	5,3
Etelä-Karjala	-	-	0,4	0,7	-	0,3	-	-	-	1,4
Etelä-Savo	-	0,3	2,3	-	-	7,9	3,4	-	1,6	15,5
Pohjois-Savo	-	0,5	0,9	1,1	-	2,7	15,0	-	0,2	20,4
Pohjois-Karjala	-	1,4	4,1	0,7	-	7,7	2,8	2,0	-	18,7
Keski-Suomi	-	0,1	6,5	0,7	-	9,6	1,2	-	-	18,1
Etelä-Pohjanmaa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
Pohjanmaa	748,0	42,9	85,6	1 356,4	-	11,1	492,4	-	0,1	2 736,6
Keski-Pohjanmaa	20,2	0,3	-	142,5	-	-	2,2	-	-	165,2
Pohjois-Pohjanmaa	77,8	52,0	117,8	3 912,0	-	14,2	60,0	-	3,6	4 237,4
Kainuu	-	1,8	2,7	-	-	0,3	0,4	-	-	5,2
Lappi	-	9,7	3,1	138,1	-	3,4	16,8	-	1,3	172,3
Yhteensä	865,3	152,4	403,5	5 825,9	1,3	241,3	777,3	2,0	14,8	8 283,8

YSAGIS-tallennustilanne 2/2013

LIITE 3. 2(5)

b) Kasvillisuustyypit

Maakunta	520000 Rantaniityt	710000 Nummet	720000 Niityt	730000 Lehdesniityt	740000 Haat	750000 Metsälaitumet	Perinne- kasvillisuus (700000) yhteensä	Yhteensä (ha)
Uusimaa	111,9	3,3	91,6	0,0	26,0	48,2	169,1	281,0
Varsinais-Suomi	19,2	4,2	50,3	0,1	48,7	38,0	141,3	160,5
Satakunta	143,0	10,5	8,2	1,4	0,3	1,4	21,8	164,8
Kanta-Häme	0,0	0,0	7,4	0,0	0,2	0,0	7,6	7,6
Pirkanmaa	1,6	0,0	34,7	0,1	4,1	5,8	44,7	46,3
Päijät-Häme	1,2	0,0	10,4	0,0	0,0	0,5	10,9	12,1
Kymenlaakso	2,4	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	2,6	5,0
Etelä-Karjala	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	5,0	6,0	6,0
Etelä-Savo	0,0	0,0	2,8	0,0	8,1	6,0	16,9	16,9
Pohjois-Savo	0,3	0,0	7,1	0,0	2,5	17,8	27,4	27,7
Pohjois-Karjala	0,0	0,0	4,6	0,0	5,3	3,1	13,0	13,0
Keski-Suomi	4,4	0,0	6,8	0,0	0,0	10,6	17,4	21,8
Etelä-Pohjanmaa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pohjanmaa	687,1	76,8	91,4	0,0	3,6	12,2	184,0	871,1
Keski-Pohjanmaa	25,5	5,8	1,3	0,0	0,0	0,0	7,1	32,6
Pohjois-Pohjanmaa	3 329,9	22,6	98,3	0,0	10,7	47,8	179,4	3 509,3
Kainuu	0,0	0,0	4,5	0,3	0,0	0,1	4,9	4,9
Lappi	90,0	0,0	11,2	0,0	3,4	16,8	31,4	121,4
Yhteensä	4 416,6	123,2	434,1	1,9	112,7	213,2	885,1	5 301,7

YSAGIS-tallennustilanne 2/2013

c) Natura-luontotyypit

Maakunta	1630 Meren- ranta- niityt (*)	4030 Kui- vat num- met	6210 Kuivat niityt ja pensa- ikot kalkki- pitoi- silla alus- toilla	6230 Run- sasla- jiset jäkki- niityt (*)	6270 Run- sasla- jiset kuivat ja tuo- reet niityt (*)	6280 Alvarit ja kalk- kivai- kuttei- set kallio- kedot (*)	6410 Sini- heinä- niityt	6430 Kos- teat suur- ruo- ho- niityt	6450 Tulva- niityt	6510 Ala- vat niite- tyt niityt	6520 Vuo- risto- jen niite- tyt niityt	6530 Leh- des- ja vesa- niityt (*)	9070 Haka- maat ja kaskilai- tumet	Yhteensä (ha)
Uusimaa	29,0	-	-	-	10,6	1,6	0,1	6,9	0,3	-	-	-	50,3	98,8
Varsinais-Suomi	29,2	14,6	1,1	-	53,9	-	-	1,6	0,4	-	-	1,3	58,4	160,5
Satakunta	100,2	11,9	-	-	8,5	-	-	9,1	-	-	-	-	45,3	175
Kanta-Häme	-	-	-	-	2,6	-	-	4,1	-	-	-	-	0,6	7,3
Pirkanmaa	-	-	-	-	18,7	0,2	-	11,8	-	2,2	-	-	14,8	47,7
Päijät-Häme	-	-	-	-	1,8	-	-	-	7,4	1,1	0,7	-	6,3	17,3
Kymenlaakso	0,3	-	-	-	-	-	-	0,3	0,8	-	-	-	-	1,4
Etelä-Karjala	-	-	-	-	0,1	-	-	0,7	-	-	-	-	0,3	1,1
Etelä-Savo	-	-	-	0,3	0,9	-	-	-	-	-	-	-	7,5	8,7
Pohjois-Savo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6,9	6,9
Pohjois-Karjala	-	-	-	-	3,8	-	-	-	-	-	-	-	18,0	21,8
Keski-Suomi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,1	2,7	-	9,5	13,3
Etelä-Pohjanmaa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,0
Pohjanmaa	778,4	529,7	-	0,2	1,2	-	-	-	1,0	-	-	-	10,3	1 320,8
Keski-Pohjanmaa	65,8	17,1	-	-	0,3	-	-	-	22,2	-	-	-	-	105,4
Pohjois-Pohjanmaa	2 368	65,1	-	-	14,6	-	-	3,0	75,5	0,9	-	-	21,6	2 548,7
Kainuu	-	-	-	-	1,6	-	-	-	2,7	-	-	-	0,3	4,6
Lappi	85,1	3,8	-	-	7,1	-	-	-	-	-	-	-	3,4	99,4
Yhteensä	3 456	642,3	1,1	0,5	125,8	1,8	0,1	37,6	110,4	5,3	3,4	1,3	253,4	4 639

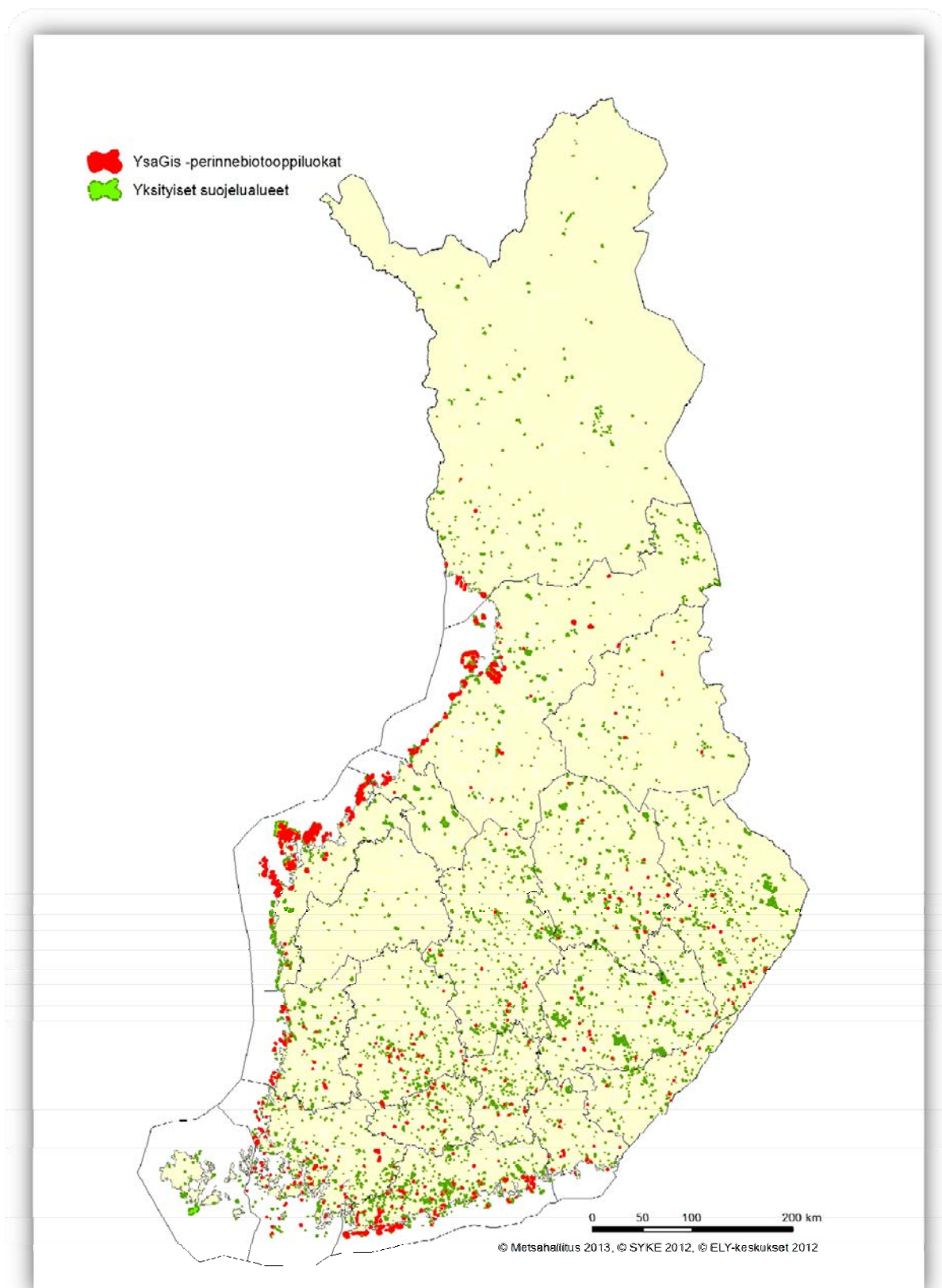
Tiedot on luokiteltu ensisijaisen Natura-luontotyypin mukaan. Mikäli ensisijainen Natura-luontotyyppi on merkitty muuksi kuin perinnebiotooppityypiksi, on käytetty toissijaista Natura-luontotyyppiä. EU:n priorisoimat Natura-luontotyypit merkitty tähdellä (*); YSAGIS-tallennustilanne 2/2013

LIITE 3. 4(5)

d) Toimenpiteiden tavoitteet ja toteutetut toimenpiteet

Maakunta	Toimenpiteen tavoite (ha)					Toteutetut toimenpiteet (ha) ¹			
	Avoimen perinne- maiseman hoito	Puustoi- sen perin- neympä- ristön hoito	Maise- manhoito	Avoimen rantaympä- ristön hoito	Yhteensä	Niitto ja haravointi	Laidunnus	Katajan poisto	Yhteensä
Uusimaa	77,4	193,9	12,5	11,6	295,5	1,4	204,0	5,5	210,9
Varsinais-Suomi	82,8	123,8	1,2	-	207,8	0,8	113,3	0,4	114,5
Satakunta	47,1	43,2	-	-	90,3	0,5	0,5	1,2	2,2
Kanta-Häme	4,6	1,4	8,9	-	14,9	-	0,7	-	0,7
Pirkanmaa	5,0	6,3	-	-	11,3	-	-	-	0,0
Päijät-Häme	-	-	-	-	0,0	-	-	-	0,0
Kymenlaakso	1,5	-	-	-	1,5	-	-	-	0,0
Etelä-Karjala	0,6	7,7	-	-	8,3	-	-	-	0,0
Etelä-Savo	1,6	10,0	24,9	-	36,5	0,3	15,1	-	15,4
Pohjois-Savo	1,4	18,5	9,8	-	29,7	0,6	9,8	-	10,4
Pohjois-Karjala	1,9	19,4	-	-	21,3	-	2,7	-	2,7
Keski-Suomi	7,4	18,7	2,0	5,7	33,8	-	-	-	0,0
Etelä-Pohjanmaa	-	-	-	-	0,0	-	-	-	0,0
Pohjanmaa	376,9	316,7	-	6,3	699,9	0,6	398,9	3,8	403,4
Keski-Pohjanmaa	82,0	4,2	-	-	86,2	27,3	26,7	-	54,0
Pohjois-Pohjanmaa	347,4	123,5	3,1	2 659,4	3 133,4	250,6	672,1	-	922,7
Kainuu	3,4	1,7	-	-	5,1	0,4	-	-	0,4
Lappi	18,6	4,2	-	58,1	81,0	-	-	-	0,0
	1 059,5	893,2	62,4	2 741,2	4 756,4	282,6	1 443,8	10,9	1 737,3

¹ toimenpiteen pinta-alana käytetty kullekin kuviolle tallennettua suurinta toimenpidetypettäin (eri vuosina toimenpiteiden pinta-ala on saattanut vaihdella), YSAGIS-tallennustilanne 8/2013

Ysagis-aineiston perinnemaisemakuviot (inventointiluokan, kasvillisuustyyppin, Natura-luontotyyppin sekä toimenpiteen tavoitteen mukaan). © Metsähallitus 2015, Suomen ympäristökeskus 2015, ELY-keskukset 2015.

LIITE 4.

Eliölajit-järjestelmän perinnebiotooppilajisto (mukaan lukien perinnebiotooppia elinympäristönä käytävä muu lajisto)

Maakunta	Putkilo- kasvit	Muut perinnemaisemien eliöryhmät ¹											Kaikki yht.
		AM	AV	BR	CO	FU	LE	LI	MA	MO	OD	Muut	
Uusimaa	30		2	2	14	1	20	6	1	2	3		81
Varsinais-Suomi	42	-	3	7	19	6	32	18	-	1	-	3	131
Satakunta	7	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	10
Kanta-Häme	6	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	11
Pirkanmaa	19	1	3	-	4	2	-	-	-	-	-	-	29
Päijät-Häme	14	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	15
Kymenlaakso	11	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	15
Etelä-Karjala	1	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	5
Etelä-Savo	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
Pohjois-Savo	15	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	17
Pohjois-Karjala	2	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	23
Keski-Suomi	9	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	12
Etelä-Pohjanmaa	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Pohjanmaa	7	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	11
Keski-Pohjanmaa	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3
Pohjois-Pohjanmaa	28	1	3		2	3	1	-	-	-	-	-	38
Kainuu	10	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	11
Lappi	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19

Taulukossa on ilmoitettu eliölajistoa koskeva lajimäärä maakunnittain ja eliöryhmittäin niiltä osin kuin havainnot on tallennettu ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmään ja niille on tallennettu jokin perinnebiotooppien elinympäristötyypeistä. Kasvilajit ja apolloperhoset (iso- ja pikkuapollo) on poimittu mukaan myös lajikohtaisesti perinnemaisemien uhanalaisesta ja silmälläpidettävästä lajistosta.

¹ AM = sammakkoeläimet, AV = linnut, BR = sammalat, CO = kovakuoriaiset, FU = sienet, LE = perhoset, LI = jäkälät, MA = nisäkkäät, MO = nilviäiset, OD = sudenkorennot. Ryhmässä Muut ovat mukana HE = luteet, HO = yhtäläissiipiset ja OR = suorasiipiset.

Maisema-alueet, merkittävät kulttuuriympäristöt (RKY) ja muinaisjäännökset

a) Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Maakunta	YSA, alueet ¹		Maisema-alueet ²	Maisema-alueille sijoittuvat YSA-alueet ³		Maisema-alueille sijoittuvat YSA-alueet, joilla perinnemaisemaa (YSA:Pem) ⁴		Maisema-alueille sijoittuvat YSA-alueet (kpl), joilla perinnemaisema ja muinaisjäännös ⁵
	Kpl	Ha	Ha	Kpl	Ha	Kpl	Ha	
Uusimaa	1 021	31 171,3	70 232,9	95	2 334,2	27	130,2	6
Varsinais-Suomi	846	10 979,1	75 080,8	115	1 553,8	55	294,8	11
Satakunta	415	8 589,2	29 584,4	78	810,9	34	147,6	2
Kanta-Häme	493	3 177,8	26 131,3	81	569,1	16	28,1	2
Pirkanmaa	753	7 023,3	54 203,3	88	497,2	15	17,4	4
Päijät-Häme	502	3 584,1	17 776,8	45	361,9	3	6,3	-
Kymenlaakso	212	3 759,8	37 250,2	41	327,1	8	12,3	1
Etelä-Karjala	201	2 837,5	15 348,1	4	143,6			-
Etelä-Savo	660	12 893,2	32 293,8	45	611,6	2	0,7	-
Pohjois-Savo	791	13 390,2	18 603,6	59	750,0	8	10,7	-
Pohjois-Karjala	666	14 779,3	24 793,9	19	171,6	5	7,0	-
Keski-Suomi	886	8 193,4	12 760,1	54	285,3	6	38,8	1
Etelä-Pohjanmaa	111	1 763,5	41 805,8	6	52,6	1	0,2	-
Pohjanmaa	975	78 566,3	32 088,0	81	4 094,7	57	1 399,6	4
Keski-Pohjanmaa	148	7 426,0	4 734,7	1	2,7			-
Pohjois-Pohjanmaa	1 018	41 535,8	139 039,7	324	16 114,3	193	3 120,8	1
Kainuu	206	1 678,1	16 663,5	16	57,6	1	0,1	-
Lappi	349	8 457,5	90 181,9	29	254,8	14	80,9	2
	10 253	259 805,5	738 572,8	1 181	28 993	445	5 295,5	34

¹ YSA-luvuissa mukana myös määräaikaiset rauhoitukset (MRA), luontotyyppipäätökset (LTA) sekä erityissuojeltavan lajin rauhoitusrajaukset; mukana kokonaan tai osittain maisema-alueille sijoittuvat

² Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (MAO) maakunnittain (vain ko. maakuntaan sijoittuva osa maisema-alueesta)

³ mukana vain maisema-alueella sijaitseva YSA-suojelualuepinta-ala

⁴ mukana vain maisema-alueella oleva YSA_Pem-aineiston ala

⁵ mukana vain maisema-alueelle sijoittuva YSA-ala (perinnemaisema ja muinaisjäännös voivat olla eri kohdassa YSA-alueella)

LIITE 5. 2(6)

b) Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt

Maakunta	RKY-alueet ¹		RKY-kohteet (kpl) ²		YSA-alueet, joilla RKY-alueita tai -kohde ³		Perinnemaiseman ja RKY-alueen päällekkäisyys YSA-alueella ⁴	
	Kpl	Ha	Piste-kohteet	Viiva-kohteet	Kpl	Ha	Kpl	Ha
Uusimaa	310	25 043,5	3	45	91	789,9	12	30,7
Varsinais-Suomi	212	15 490,1	4	33	53	679,7	21	78,2
Satakunta	88	13 571,0	-	12	15	230,8	9	51,9
Kanta-Häme	78	13 059,4	-	10	34	177,5	7	16,7
Pirkanmaa	100	6 797,3	7	10	32	64,6	1	0,1
Päijät-Häme	52	5 712,6	-	-	15	78,6	1	5,1
Kymenlaakso	100	9 945,5	11	12	14	126,7	-	-
Etelä-Karjala	65	5 534,1	1	5	-	-	-	-
Etelä-Savo	94	9 339,9	6	3	11	23,7	5	13,5
Pohjois-Savo	76	6 496,3	-	2	5	7,2	-	-
Pohjois-Karjala	58	8 704,4	1	2	4	31,1	1	0,3
Keski-Suomi	62	2 619,1	1	-	11	17,7	1	1,3
Etelä-Pohjanmaa	67	3 717,5	4	1	3	52,9	1	0,2
Pohjanmaa	112	9 983,8	-	1	18	480,6	10	189,1
Keski-Pohjanmaa	28	434,7	2	1	1	7,7	1	4,0
Pohjois-Pohjanmaa	104	29 739,1	6	25	281	3 642,3	153	914,9
Kainuu	69	5 181,9	2	4	6	15,9	2	1,3
Lappi	176	29 115,9	16	19	6	19,6	3	8,6
	1 851	200 485,8	64	45	600	6 446,5	228	1 315,8

¹ Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt, aluemaiset kohteet. Lähde Museovirasto

² Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt, piste- ja viivakohteet. Samassa maakunnassa olevat samaa kokonaisuutta olevat kohteet laskettu yhdeksi. Lähde Museovirasto

³ YSA-alueet, joilla RKY-kohde (alue, piste tai viiva); pinta-aloissa mukana vain YSA-alueella sijaitseva RKY-ala

⁴ mukana RKY-aluekohteen ala, joka päällekkäinen YSA_Pem-aineiston kanssa; alle 0,2 aarin kohteet poistettu

c) Muinaisjäännökset

Maakunta	Pistemäisten muinaisjäännösten kokonaismäärä (kpl) ¹		Aluemaisten muinaisjäännösten kokonaismäärä ²		Pistemäisten muinaisjäännösten määrä YSA-alueilla (kpl) ³	Aluemaisten muinaisjäännösten määrä ja -ala YSA-alueilla ⁴	
	Vedenpäälliset	Vedenalaiset	Kpl	Ha		Kpl	Ha
Uusimaa	3 220	293	2 069	2 466,5	61	55	27,7
Varsinais-Suomi	2 593	155	1 320	1 159,3	36	39	45,8
Satakunta	1 215	32	1 084	970,3	5	8	14,2
Kanta-Häme	758	1	498	540,8	15	31	21,4
Pirkanmaa	1 431	9	1 008	961,7	17	17	33,8
Päijät-Häme	696	9	149	105,6	10	6	1,5
Kymenlaakso	1 200	54	656	4 025,4	24	16	10
Etelä-Karjala	745	22	185	345,4	13	10	5,4
Etelä-Savo	1 438	31	914	560,1	21	21	10,5
Pohjois-Savo	871	12	440	221,5	8	6	1,2
Pohjois-Karjala	1 223	-	714	404,4	11	9	3,7
Keski-Suomi	1 049	2	776	549,4	20	22	9
Etelä-Pohjanmaa	902	-	319	212,9		1	< 0,1
Pohjanmaa	1 465	53	797	1 568,7	78	2	0,3
Keski-Pohjanmaa	358	6	28	133,8	2	1	0,9
Pohjois-Pohjanmaa	2 104	12	885	1 031,8	20	9	9,6
Kainuu	1 233	1	726	544,6	5	4	0,6
Lappi	3 742	4	1 526	1 642,1	10	9	6,4
	26 243	694	14 094	18 677	356	266	202

¹ Pistemäiset muinaisjäännöskohteet. Lähde: Museoviraston muinaisjäännösrekisteri; (erikseen vedenalaiset muinaisjäännökset, joita ei laskettu mukaan kokonaismäärään)

² Aluemaisten muinaisjäännöskohteet. Lähde: Museoviraston muinaisjäännösrekisteri; vain vedenpäälliset

³ mukana myös 5 m:n etäisyydellä suojelualueesta sijaitsevat pistemäiset muinaisjäännökset (vain vedenpäälliset)

⁴ pinta-alassa mukana vain yksityisellä suojelualueella sijaitseva osa muinaisjäännösalueita (vain vedenpäälliset)

LIITE 5. 4(6)

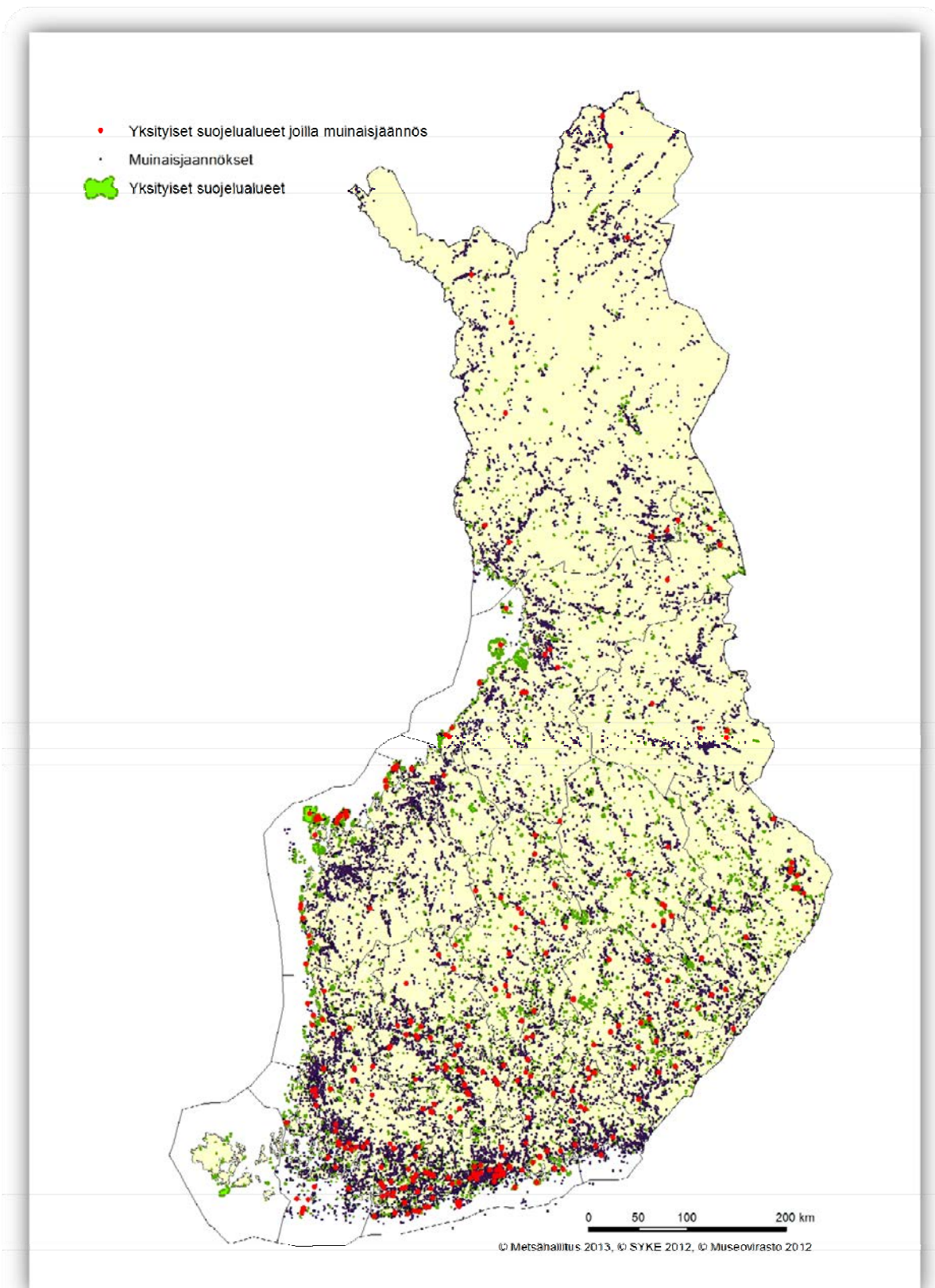
d) Muinaisjäännösten hoito

Maakunta	YSA-alueet, joilla piste- tai aluemainen muinaisjäännös (kpl) ¹		YSA-alueiden muinaisjäännösten hoito erityistuella ²		YSA-alueet, joilla sekä perinnemaisema että muinaisjäännös (kpl) ³	
	Vedenpäällinen	Vedenalainen	Kpl	%	Kohteet samalla YSA-alueella	Kohteet samalla YSA-alueella päällekkäin
Uusimaa	69	8	4	6	33	12
Varsinais-Suomi	43	1	9	21	22	12
Satakunta	9	4	1	11	7	2
Kanta-Häme	21	-	-	0	5	4
Pirkanmaa	24	-	1	4	8	5
Päijät-Häme	9	-	-	0	-	-
Kymenlaakso	14	1	2	14	4	2
Etelä-Karjala	5	-	-	0	1	-
Etelä-Savo	19	-	1	5	2	2
Pohjois-Savo	8	-	-	0	1	-
Pohjois-Karjala	10	-	-	0	-	-
Keski-Suomi	20	-	-	0	1	1
Etelä-Pohjanmaa	1	-	-	0	-	-
Pohjanmaa	23	6	3	13	23	9
Keski-Pohjanmaa	2	-	-	0	1	-
Pohjois-Pohjanmaa	13	2	-	0	5	3
Kainuu	5	-	-	0	1	-
Lappi	14	-	1	7	2	2
	309	29	22	6	116	54

¹ YSA-alueiden lukumäärä (sekä ERA, MRA, LTA), joilla piste- tai aluemuotoinen muinaisjäännös, mukana myös 5 m:n etäisyydellä suojelualueesta sijaitsevat pistemäiset muinaisjäännökset, erikseen vedenalaiset ja päälliset

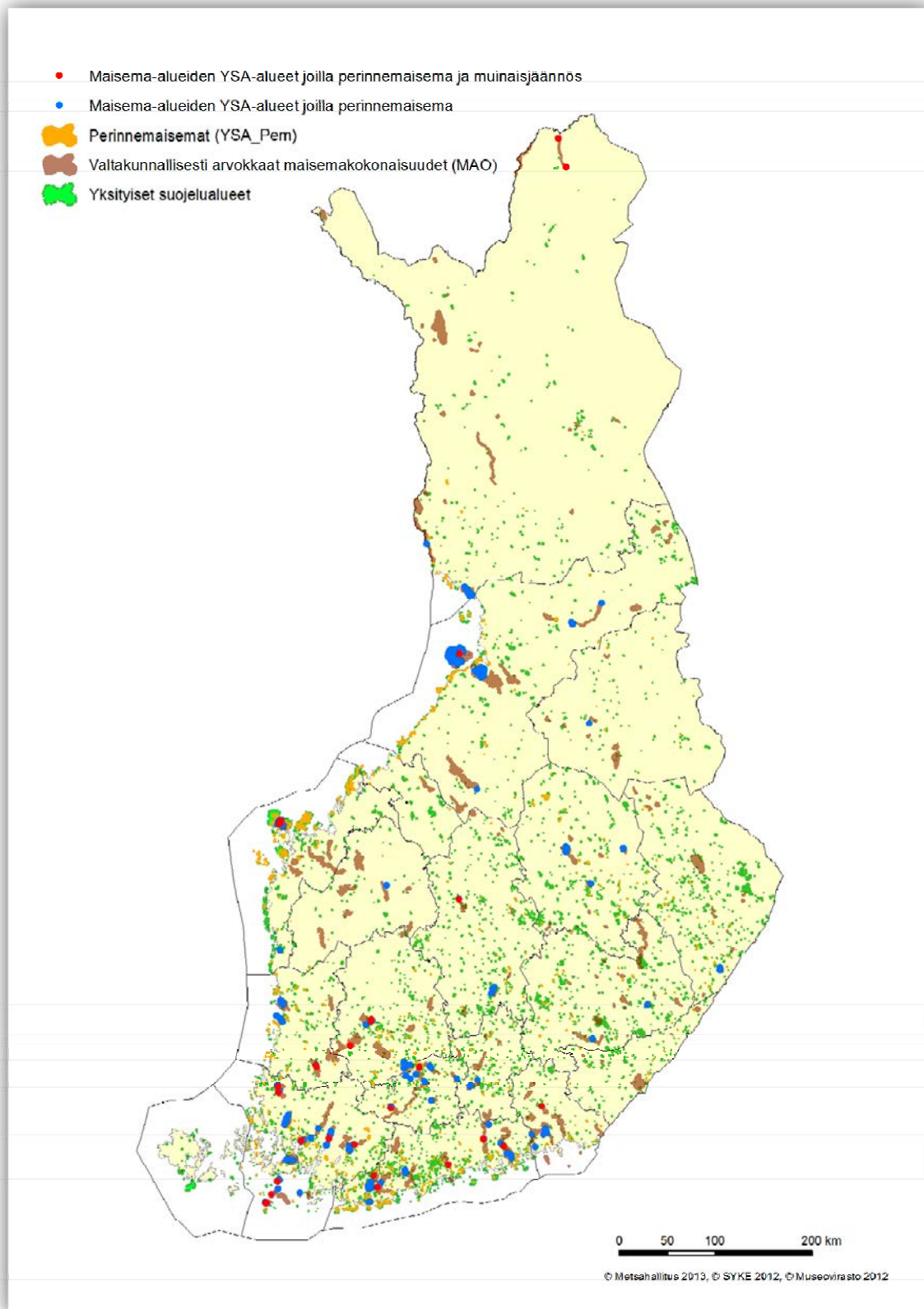
² Perinnebiotoopin, luonnon monimuotoisuuden tai maisemanhoidon erityistuella hoidettujen YSA-alueiden lukumäärä ja prosenttiosuus, joilla muinaisjäännöskohde tai -alue (vedenpäällinen); muinaisjäännös sijaitsee erityistukialueella

³ YSA-alueiden lukumäärä; myös kohteet, joissa muinaisjäännös ja perinnemaisema (YSA_Pem) eivät sijaitse samassa kohtaa YSA-aluetta; pistemäisissä käytetty 5 metrin bufferia (huomioitu vain vedenpäälliset muinaisjäännökset). Kappalemäärä viittaa YSA-alueiden lukumäärään; vain YSA_Pem-alueille sijoittuvat muinaisjäännökset; pistemäisissä käytetty 5 metrin bufferia (huomioitu vain vedenpäälliset muinaisjäännökset)

Muinaisjäännökset YSA-alueilla. © Metsähallitus 2015, Suomen ympäristökeskus 2015, Museovirasto 2015.

LIITE 5. 6(6)

Maisema-alueiden YSA-alueet, joilla perinnemaisema (YSA_Pem) ja muinaisjäänös. © Metsähallitus 2015, Suomen ympäristökeskus 2015, Museovirasto 2015.

Natura 2000 -alueet

Maakunta	Natura-alueet ¹		Natura-alueilla sijaitsevat YSA-alueet ²		Natura-alueilla sijaitsevat YSA-perinnemaisemat ³			
	Kpl	Ha	Kpl	Ha	Kpl	Ha	% Kpl	% Ha
Uusimaa	111	224 863	431	24 460,4	123	715,6	75	84
Varsinais-Suomi	121	176 216	502	8 448,2	183	1 053,8	77	85
Satakunta	67	78 806	294	6 065,8	86	658,0	80	92
Kanta-Häme	72	24 699	246	2 127,3	19	23,6	54	52
Pirkanmaa	122	34 589	376	4 587,5	44	158,6	60	85
Päijät-Häme	61	20 390	153	2 236,5	8	18,9	40	51
Kymenlaakso	85	111 872	108	3 106,3	19	48,0	70	91
Etelä-Karjala	54	31 483	79	1 220,7	3	1,0	25	8
Etelä-Savo	111	197 280	412	10 330,4	22	124,5	67	77
Pohjois-Savo	98	62 541	524	9 839,5	58	165,5	78	82
Pohjois-Karjala	139	116 717	251	7 795,7	24	70,4	45	48
Keski-Suomi	149	85 672	565	5 224,0	26	78,3	63	74
Etelä-Pohjanmaa	66	31 234	84	1 326,9	2	0,5	50	23
Pohjanmaa	52	180 425	869	75 743,2	209	3 247,4	95	99
Keski-Pohjanmaa	38	55 814	130	6 233,9	15	128,0	94	99
Pohjois-Pohjanmaa	222	300 909	856	37 634,9	289	4 448,9	94	94
Kainuu	183	171 830	108	801,0	5	4,8	56	35
Lappi	167	3 643 646	205	5 051,5	28	413,8	70	80
	1 918	5 548 987	6 193	212 233,5	1 163	11 359,7	79	91

¹ sama Natura-alue-alue voi esiintyä useammassa maakunnassa

² kappalemäärissä mukana kokonaan ja osittain Natura-alueella sijaitsevat YSA-alueet (ERA, MRA ja LTA mukaan lukien)

³ kappalemäärä viittaa YSA-alueiden kappalemääriin YSA-alueiden perinnemaisema (YSA_Pem) -aineistossa (vrt. taulukko 1: sarake YSA_Pem), pinta-alassa mukana vain Natura-alueelle sijoittuva pinta-ala

LIITE 7.

Ramsar-alueet

Maakunta	Ramsar-alueet ¹		Ramsar-alueilla sijaitsevat YSA-alueet ²		Ramsar-alueilla sijaitsevat YSA-perinnemaisemat ³			
	Kpl	Ha	Kpl	Ha	Kpl	Ha	% Kpl	% Ha
Uusimaa	7	88 119,6	101	15 731,5	63	403,3	38	47
Varsinais-Suomi	-	-	-	-	-	-	-	-
Satakunta	1	2 770,1	1	2,5	-	0,0	-	-
Kanta-Häme	2	3 312,7	23	301,9	2	0,3	6	1
Pirkanmaa	2	783,9	67	599,9	7	2,7	10	1
Päijät-Häme	1	1 051,8	26	1 016,1	1	0,1	5	-
Kymenlaakso	3	2 553,4	8	781,0	6	21,4	22	41
Etelä-Karjala	1	682,2	2	79,5	-	0,0	-	-
Etelä-Savo	2	2 748,7	15	1 001,4	3	36,6	9	23
Pohjois-Savo	1	530,4	11	645,6	-	0,0	-	-
Pohjois-Karjala	3	14 688,2	58	1 696,4	10	35,2	19	24
Keski-Suomi	2	5 616,9	2	0,4	-	0,0	-	-
Etelä-Pohjanmaa	2	4 814,7	1	3,0	-	0,0	-	-
Pohjanmaa	4	69 054,3	256	44 843,3	93	2 283,0	42	69
Keski-Pohjanmaa	2	8 005,0	8	490,0	-	-	-	-
Pohjois-Pohjanmaa	9	87 124,2	366	24 954,2	222	3 809,1	72	80
Kainuu	1	896,7	-	-	-	-	-	-
Lappi	11	490 553,8	20	683,7	-	-	-	-
	54	783 306,6	965	92 830,3	407	6 591,8	28	53

¹ sama Ramsar-alue voi esiintyä useammassa maakunnassa

² kappalemäärissä mukana kokonaan ja osittain Ramsar-alueella sijaitsevat YSA-alueet (ERA, MRA ja LTA mukaan lukien), alle aarin leikkaavat alueet poistettu

³ kappalemäärä viittaa YSA-alueiden kappalemääriin YSA-alueiden perinnemaisema (YSA_Pem) -aineistossa (vrt. taulukko 1: sarake YSA_Pem); pinta-alassa mukana vain Ramsar-alueelle sijoittuva pinta-ala (poistettu 0,2 aaria pienemmät kohteet)

Luontotyyppi-inventoinnin tarve

Maakunta	YSA (kpl) ¹	YSA (ha) ¹	Lti-tarve ²			Lti-tarve perinnemaisemilla ³			Lti-tarve perinnemaisemilla (kpl) ⁴		
			Kpl	Ha	% pinta-alasta	Kpl	Ha	% lukumäärästä	työohjelmat	eliölajit	Yhteensä (kpl) ⁵
Uusimaa	713	30 708,4	182	8 551,1	26	24	306,5	15	1	6	31
Varsinais-Suomi	692	10 560,4	344	5 196,3	50	90	657,0	41	19	15	124
Satakunta	360	7 925,0	223	4 011,6	62	48	149,2	49	2	2	52
Kanta-Häme	340	2 987,0	81	1 028,5	24	8	15,6	26	3	2	13
Pirkanmaa	630	6 904,9	306	2 417,4	49	29	71,9	42		3	32
Päijät-Häme	276	3 272,8	53	1 481,9	19	5	6,4	29	1	1	7
Kymenlaakso	180	3 702,1	38	803,2	21	5	28,9	19	1	3	9
Etelä-Karjala	182	2 796,7	67	1 558,0	37	-	-	-		1	1
Etelä-Savo	585	12 752,0	315	7 390,1	54	10	31,1	30	1	4	15
Pohjois-Savo	769	13 367,2	326	4 228,9	42	40	147,9	55		-	40
Pohjois-Karjala	595	14 618,8	333	6 839,6	56	17	60,0	37		-	17
Keski-Suomi	757	8 001,5	190	2 268,8	25	10	27,3	28	1	4	15
Etelä-Pohjanmaa	111	1 763,5	59	1 287,4	53	4	2,1	100		-	4
Pohjanmaa	975	78 566,3	190	8 146,0	19	5	14,9	2	1	2	8
Keski-Pohjanmaa	148	7 426,0	29	460,5	20	2	1,1	13		-	2
Pohjois-Pohjanmaa	969	40 724,6	181	4 647,1	19	8	46,4	3		3	11
Kainuu	194	1 660,4	55	690,1	28	-	-	-	2	2	4
Lappi	289	8 189,4	190	5 452,5	66	6	6,4	22	2	5	13
Yhteensä	8 765	255 927,1	3 162	66 459,1	36	311	1 572,7	22	34	53	398

¹ YSA-pinta-aloissa eivät tässä ole mukana määräaikaiset rauhoitukset (MRA), luontotyyppipäätökset (LTA) eivätkä erityissuojeltavien lajien rauhoitusrajaukset (ERA), joilta luontotyyppi-inventointia ei ole tarkoituskaan tehdä

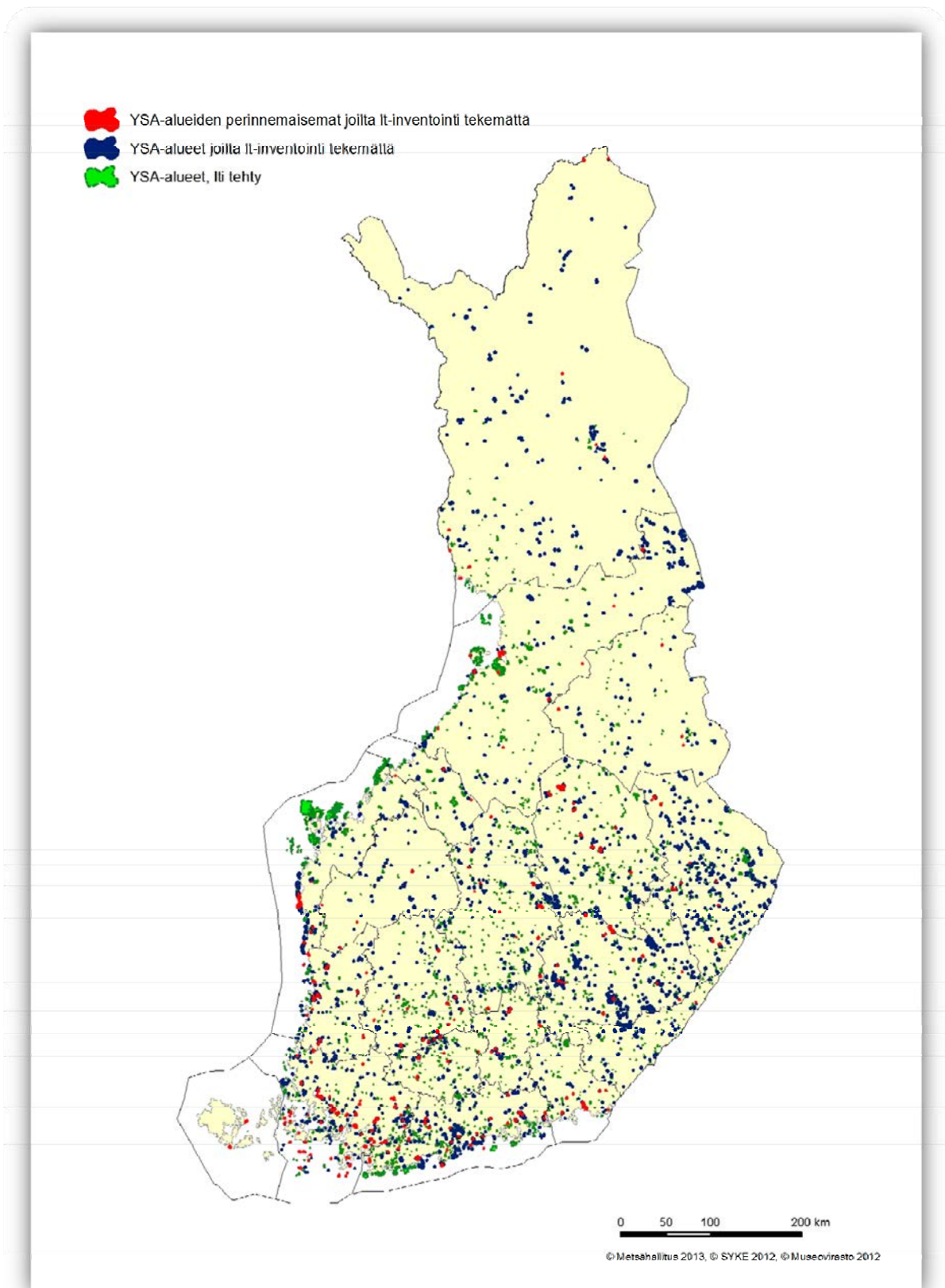
² YSA-alue on katsottu luontotyyppi-inventoiduksi, jos ainakin osa siitä on inventoitu (usein suojelualueeseen kuuluvalta vesialueelta inventointitieto puuttuu, vaikka alue olisi muutoin inventoitu). Inventointia ei ole tarkoitus tehdä kaikilla niillä YSA-alueilla, joissa puuston käsittelyä ei ole rajoitettu suojelualuemääräyksissä, mitä ei ole pystytty ottamaan laskussa huomioon. Hehtaarimäärää nostavat myös meri- sekä muut vesialueet.

³ luontotyyppi-inventoimaton YSA_Pem-aineiston perinnebiotooppiala ja YSA-alueiden määrä ilman ERA-, LTA- ja MRA-perinnebiotooppikohteita

⁴ luontotyyppi-inventoimattomat YSA-työohjelmien sekä Eliölajit-aineiston YSA-alueet, jotka eivät sisälly YSA_Pem-aineistoon, YSA-alueiden lukumäärä

⁵ Lti-tarve perinnemaisemilla yhteensä; YSA-alueiden lukumäärä kokonaisuudessaan, joilla käytettyjen aineistojen perusteella puuttuu lti-tiedot

LIITE 8. 2(2)

Ysa-alueiden luontotyyppi-inventointitilanne (inventoimattomien alueiden reunaviivaa korostettu), inventoiduksi on kartassa merkitty myös osittain inventoidut YSA-alueet; inventoimattomat perinnemaisemat on poimittu YSA-alueista (ei LTA-, ERA- ja MRA-alueita) YSA_Pem-, Työohjelma- ja Eliölajit-aineistoilla. © Metsähallitus 2015, Suomen ympäristökeskus 2015, Museovirasto 2015.

Uusimmat Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisut

Sarja A

- No 210 Vähäsarja, V. 2014: Luontoympäristön terveys- ja hyvinvointivaikutusten taloudellinen arvottaminen. 76 s.
- No 211 Mäkilä, M., Jonassen, T. & Salmela, J. 2014: Tanhukärpaskartoitukset Lapin suojelualueilla vuonna 2013. 22 s.
- No 212 Kukkonen, M. 2014: Metsähallituksen jäkälä-, kovakuoriais-, kääväkäs-, maanilviäis- ja sammalkartoitukset vuosina 2007–2013. 76 s.
- No 213 Vatanen, E. & Kajala, L. 2015: Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkailullisesti arvokkaiden suojelukohteiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointimenetelmän ker-toimien päivitys 2014. 28 s.
- No 214 Oulasvirta, P. (ed.), Aspholm, P., Kangas, M., Mejdell Larsen, B., Luhta, P.-L., Moilanen, E., Olofsson, P., Salonen, J., Väliä, S., Veersalu, A. & Taskinen, J. 2015: Raakku! – Freshwater pearl mussel in northern Fennoscandia. 237 s.
- No 215 Pakkanen, T., Raatikainen, K. & Mussaari, M. 2015: Yksityisten suojelualueiden perinnebiotooppien pinta-alaselvitys 2013. 60 s.
- No 216 Raatikainen, K. J. & Raatikainen, K. 2015: Valtion maiden perinnebiotooppien pinta-alaselvitys 2014. 65 s.

Sarja B

- No 207 Rosu, S. 2015: Selkämeren kansallispuiston kävijätutkimus 2012. 105 s.
- No 208 Itäluoma, J. 2015: Selkämeren kansallispuiston yritystutkimus 2013. 58 s.
- No 209 Nääppä, R. 2015: Selkämeren kansallispuiston sidosryhmätutkimus 2013. 49 s.
- No 210 Puska, E.-M. 2015: Oulangan kansallispuiston kävijätutkimus 2014. 76 s.
- No 211 Vuollet, J., Nyman, M. & Eronen, V. 2015: Merilinnustus Suomen etelärannikolla — raportti 2014 tehdystä internet-kyselystä. 24 s.

Sarja C

- No 130 Metsähallitus 2014: Oulangan hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2026. 164 s.
- No 131 Metsähallitus 2014: Valtavaaran–Pyhävaaran ja Särkipäin–Löyhkösen–Antinvaaran hoito- ja käyttösuunnitelma 2012–2022. 121 s.
- No 132 Metsähallitus 2015: Hailuodon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelma 2013–2027. 148 s.

ISSN-L 1235-8983
ISSN (verkkojulkaisu) 1799-5388
ISBN 978-952-295-107-6 (pdf)

julkaisut.metsa.fi